

HELSINGIN KAUPUNKI
Tarkastusvirasto

ARVIINTIMUISTIO

Kulttuuriavustusten kehittäminen

2023

kaupunkitarkastajat Juuli Mikkonen ja Jaakko Seppälä

Sisällys

1	Arvioinnin taustatiedot.....	3
1.1	Arvioinnin tavoite ja laajuus.....	3
1.2	Arvioinnin kohde ja taustatiedot	3
1.2.1	Kaupungin tavoitteet.....	4
1.2.2	Lainsäädäntö	6
1.2.3	Kulttuurin avustuskategoriat.....	7
1.3	Arviointikysymykset ja -kriteerit	10
1.4	Arvioinnin aineistot ja menetelmät.....	11
2	Havainnot.....	12
2.1	Uusien toimijoiden ja taiteiden avustamista on vaikea arvioida	12
2.1.1	Kulttuuriavustukset eivät ole pysyneet inflaation tahdissa	12
2.1.2	Musiikille ja teatterille myönnetään eniten kulttuuriavustuksia	20
2.1.3	Arviointiperusteita on kehitetty	25
2.2	Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategiaa on noudatettu	27
2.2.1	Kulttuuripalvelujen palvelustrategia on vaikuttanut arviointiperusteiden kehittämiseen	27
2.2.2	Avustuksia ja toimintoja kohdistetaan alueellisesti.....	29
2.2.3	Eryteisesti lasten yhteyttä taiteeseen tuetaan	30
2.2.4	Avustukset turvaavat taide- ja kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä	31
2.2.5	Avustuksia kohdennetaan alueelliseen ja osallistavaan toimintaan	33
2.3	Ikääntyneiden kulttuuri- ja taidetoimintaa tuetaan eri keinoin	34
2.3.1	Ikääntyneiden kulttuuritoimintaa tuetaan erillisavustuksella.....	36
2.3.2	Kotona asuvat ikääntyneet ovat kohderyhmänä	38
2.3.3	Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visiota edistetään teknologiaa hyödyntämällä	40
3	Johtopäätökset.....	42
	Lähteet	44

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

1 ARVIINNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida kulttuuriavustusten jakautumista ja jakautumisen kehitystä eri toimijoiden kesken sekä sitä, onko kaupunkistrategian mukaisesti uusia toimijoita otettu mukaan tuen piiriin. Arvioinnissa keskityttiin myös iäkkäiden ihmisten kulttuuritoiminnan edistämisen avustuksiin. Ikääntyneiden kulttuuritoiminnan edistämiseksi on luotu tavoitteita, toimenpide-ehdotuksia ja painopisteitä esimerkiksi talousarviossa, Helsingin hyvinvointisuunnitelmassa sekä Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030-visiossa. Arviointi rajautui kaupungin myöntämien kulttuuriavustusten tarkasteluun. Kulttuurin laitosavustukset sekä liikunta- ja nuorisoavustukset rajattiin tarkastelun ulkopuolelle.

1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot

Helsingin kaupunki tukee Helsingissä tapahtuvaa yleisölle avointa taide- ja kulttuuri-toimintaa vuosittain noin 17 miljoonalla eurolla. Jaettavaan summaan sisältyy muun muassa toiminta-avustuksia koko vuoden toimintaan ja projektiavustuksia projektitoimintaan. Toiminta- ja projektiavustusten lisäksi Helsingin kaupunki jakaa taiteen perusopetuksen avustuksia ja kehittämisavustuksia sekä toteuttaa avustusmäärärahojen puitteissa erityishakuja.¹

Kulttuurin avustuslajeja ja arviointiperusteita on päivitetty kesällä 2022 Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan uuden palvelustrategian sekä avustustoiminnan selkeyttämisen vuoksi. Avustuslajit ja arviointiperusteet ovat muuttuneet 1.6.2022 alkaen, jolloin kulttuuri- ja kirjastojaoston avustuslajeiksi päätettiin taide- ja kulttuuriavustukset, taiteen perusopetuksen avustukset, kehittämisavustukset sekä kulttuurin laitosavustukset. Ennen avustuslajien ja arviointiperusteiden muutosta avustuslajit olivat taide- ja kulttuuriavustukset, kehittämisavustukset sekä taide- ja kulttuuripalkinnot. Esimerkiksi taiteen perusopetuksen avustukset ja kulttuurin laitosavustukset sisältyivät ennen uudistusta taide- ja kulttuuriavustusten avustuslajiin, kun uudistuksen jälkeen ne on erotettu omiksi avustuslajeikseen.² Lisäksi haettavana on kehittämisavustuksia 1–3-vuotisiin hankkeisiin, joista varataan vuosittain osa niin sanotun Helsingin mallin toteuttamista varten.³ Helsingin malli on osallistavan ja alueellisen

¹ <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/palvelut/yleiset-kulttuuripalvelut>; <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/avustukset/kulttuurin-avustukset/taide-ja-kulttuuriavustukset>. Luettu 12.5.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

² <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/avustukset/kulttuurin-avustukset/kulttuurin-avustuslajit-ja-arviointiperusteet-1.6.2022-alkaen>. Luettu 17.5.2023; Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

³ <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/avustukset/kulttuurin-avustukset/>; <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/tietoa-meista/kulttuurin-palvelukokonaisuus/helsingin-malli/>. Luettu 26.5.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kulttuurityön malli, jonka tavoitteena on tasapainottaa ja monipuolistaa kaupunginosien taide- ja kulttuuritoimintaa, vahvistaa kaupunginosien yhteisöllisyyttä ja myönteistä profiloitumista sekä asukkaiden kulttuurista osallisuutta.⁴

Helsingin kaupunki jakaa edellä mainittujen lisäksi myös tämän arvioinnin ulkopuolelle jääviä muista määrärahoista, kuten koronapalautumisen lisämäärärahasta, myönnettäviä kulttuuriavustuksia.⁵ Jaettavissa on vuosittain myös kulttuurin laitospalveluita, jotka eivät ole vapaasti haettavissa. Kulttuurin laitospalveluilla tuetaan kulttuuria edistäviä toimijoita Helsingissä, kuten Helsingin teatterisäätiötä, Suomen Kansallisoopperan säätiötä, Korkeasaaren eläintarhan säätiötä, Uuden musiikin orkesteria ja Suomen urheilusäätiötä. Vuonna 2022 kulttuurin laitospalveluita myönnettiin yhteensä 22,8 miljoonaa euroa ja vuoden 2023 talousarvion mukaan vuonna 2023 niitä myönnetään noin 29,7 miljoonaa euroa.⁶

Ikäntyneiden kulttuuritoiminnan edistämiseksi on jaettu avustusmääräraha ensimmäisen kerran keväällä 2021.⁷ Avustus iäkkäiden ihmisten kulttuuritoiminnan edistämiseksi on harkinnanvarainen erillisavustus, joka ei sisälly vuosittain myönnettäviin noin 17 miljoonan kulttuuriavustuksiin. Avustus on ollut vuosittain 1,3 miljoonaa euroa ja se on rahoitettu Helsingin kaupungin käyttöön tulevilla valtionperintörahoilla.⁸ Ikäntyneiden kulttuuritoiminnan edistämiseksi on luotu tavoitteita, toimenpide-ehdotuksia ja painopisteitä esimerkiksi talousarviossa, Helsingin hyvinvointisuunnitelmassa sekä Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visiossa.

Kulttuuriavustusten valmistelu tapahtuu kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikössä ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto päättää jaoston käytettävissä olevien avustusmäärärahojen jakamisesta. Kulttuurin edistämisen päällikkö voi päättää avustuksista, joiden hakemussumma on enintään 7 500 euroa ja avustussumma korkeintaan 5 000 euroa. Yli 5 000 euron avustuksista päättää kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto.⁹

1.2.1 Kaupungin tavoitteet

Kaupunkistrategian 2021–2025 mukaan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoavustuksilla luodaan edellytykset monimuotoiselle vapaa-ajan toiminnalle ja kulttuurille. Helsingin

⁴ <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/tietoa-meista/kulttuurin-palvelukokonaisuus/helsingin-malli/>. Luettu 26.5.2023.

⁵ Sähköpostitse saadut tiedot Kulttuurin edistäminen -palvelun erityissuunnittelijalta 29.2.2024.

⁶ Helsingin kaupungin tilinpäätös 2022, 110; Helsingin kaupungin talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023–2025, 260.

⁷ <https://www.sttinfo.fi/tiedote/ikaantyneiden-helsinkilaisten-hyvinvoinnin-ja-toimintakyvyn-tukemiseen-en-natyssuuri-summa-haku-kaynnistyy-1012022?publisherId=60579873&releaseId=69927734>. Luettu 30.5.2023.

⁸ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/erillishaku-kulttuurin-avustukset-iakkaiden-ihmisten>. Luettu 17.11.2023.

⁹ Kulttuurin avustukset – Kysy avustuksista -tilaisuus 18.1.2023 (pdf). Haettu 26.5.2023

<https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/avustukset/kulttuurin-avustukset/ajankohtaista-avustuksista>.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kaupunki jatkaa avustusten kehittämistä, jotta nykyisten toimijoiden lisäksi esimerkiksi Tanssin talon toimijat ja uudet liikunta- ja taiteenlajit sekä taiteen vapaan kentän toimijat voivat nousta kaupungin tuen piiriin.¹⁰

Kaupungin vuoden 2023 talousarviossa esitetyn kaupunkiyhteisen tavoitteen mukaan ikäihmisten mahdollisuuksia lähteä liikkeelle, liikkua ja harrastaa yhdessä parannetaan. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla tavoitteen ensimmäinen mittari liittyy uusien toimijoiden mukaan ottamiseen kulttuuriavustusten piiriin: ”Tuetaan ikääntyneiden kulttuuri- ja taidetoimintaan osallistumista ja harrastamista: ikääntyneiden kulttuuritoiminnan edistämiseen kohdennetut avustukset on myönnetty vuoden 2023 loppuun mennessä.”¹¹

Vuoden 2023 talousarviossa kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan avustuksia oli noin 17,1 miljoonaa euroa, liikuntajaoston avustuksia noin 8,4 miljoonaa euroa sekä nuorisajaoston avustuksia noin 2,8 miljoonaa euroa. Kulttuuriavustusten summa on pysytellyt noin 17 miljoonassa eurossa vuosittain vuodesta 2020 lähtien. Vuosina 2018–2019 kulttuuriavustusten summa oli noin 15,5 miljoonaa euroa. Talousarviossa oli kulttuurin laitospalveluksia noin 29,7 miljoonaa euroa ja liikunnan laitospalveluksia noin 16,1 miljoonaa euroa.¹² Laitospalvelusten piiriin kuuluvat pääasiassa konserniohjauksessa olevat toimijat, eivätkä laitospalvelukset ole avoimesti haettavissa.¹³

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian 21.12.2021. Palvelustrategiassa on kuvattu kulttuuripalvelukokonaisuuden ydintehtävien toteuttamiseen liittyvä työnjako ja se, miten palvelujen tuottamisen tapoja kehitetään toimintaympäristön muuttuessa. Palvelustrategian mukaan kulttuurin avustustoiminnan tavoitteena on edistää helsinkiläisten mahdollisuuksia kohdata, kokea, osallistua ja toteuttaa taidetta ja kulttuuria. Tavoitetta on tarkoitettu toteuttamaan tukemalla:

- taiteen ja kulttuurin yhdenvertaista saavutettavuutta
- helsinkiläisten yhteyttä taiteeseen läpi elämän
- taide- ja kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä
- taiteen ja kulttuurin monimuotoisuutta ja monipuolista tarjontaa
- kaupunkilaislähtöistä taide- ja kulttuuritoimintaa.¹⁴

Helsingin hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 mukaan hyvinvointisuunnitelma on keino edistää kaupunkilaisten hyvinvointia ja kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja eri väestöryhmissä. Hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat lainsäädäntö sekä erilaiset kansalliset suositukset. Yksi suunnitelman keskeisistä tavoitteista liittyy harrastamiseen ja vapaa-aikaan: tarkoituksena on kehittää muun muassa ikääntyneiden kotiin tarjottavia kulttuuri- ja taide-elämyksiä. Hyvinvointisuunnitelman mukaan valtuustokauden

¹⁰ Kasvun paikka – Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025, 26.

¹¹ Helsingin kaupungin talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023–2025, 254.

¹² Helsingin kaupungin talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023–2025, Liite 1.

¹³ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16, Kulttuuri- ja kirjastojaoston avustuslajit ja arviointiperusteet -liite.

¹⁴ Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia 2021, 4.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

aikana tuetaan erityisesti kotona asuvien ikääntyneiden osallistumista taide- ja kulttuuritoimintaan avustamalla taidekenttää.¹⁵

Helsingin kaupunki asetti keväällä 2019 itsenäisen työryhmän valmistelemaan kaupungille taide- ja kulttuurivision. Taiteen ja kulttuurin kentän asiantuntijoista koottu työryhmä valmisteli Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision ja luovutti sen kaupungille 18.8.2020. Vision tarkoitus on vahvistaa Helsingin asemaa omaleimaisena ja kansainvälisesti kiinnostavana kulttuurikaupunkina.¹⁶ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön mukaan visio on tarkoituksella jätetty niin sanotuksi keskusteluasiakirjaksi, eikä sitä ole viety kaupunginvaltuustoon hyväksyttäväksi. Vision on tarkoitus antaa suuntaviivoja kaupungin strategiaprosessiin ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan omiin tavoitteisiin.¹⁷

Visiossa on esitetty toimenpide-ehdotuksia vision saavuttamiseksi. Esimerkiksi vision ”Helsinki vahvistaa rooliaan kulttuurin alustana, mahdollistajana ja yhteen kutsujana” toimenpide-ehdotukseksi on esitetty muun muassa Helsingin sitovan kulttuurin toiminta- ja avustusmäärärahojen kasvattamista siten, että ne vastaisivat vähintään kaupungin väkiluvun kasvua ja kustannusten nousua. Vision ”Helsinki mahdollistaa jokaiselle helsinkiläiselle elämänikäisen yhteyden taiteeseen ja kulttuuriin” toimenpide-ehdotukseksi on muun muassa esitetty ikäihmisille tarjottavien palvelujen osalta, että eri palvelujen tarjontaa ja saavutettavuutta edistettäisiin esimerkiksi teknologiaa hyödyntämällä. Ikäihmisille tarjottavien palvelujen ja kulttuurisen vanhus-työn resurssien pitäisi vastata kasvavaa ikääntyneiden määrää.¹⁸

1.2.2 Lainsäädäntö

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta säädetään kunnan kulttuuritoiminnan järjestämisestä sekä siihen liittyvistä tavoitteista, tehtävistä, yhteistyöstä, asukkaiden osallistumisesta, tiedon tuottamisesta ja toiminnan arvioinnista, valtionrahoituksesta sekä kehittämistehtävästä.¹⁹ Laki astui voimaan 1.3.2019 ja sillä korvattiin yli 25 vuotta vanha laki. Uudessa laissa määritetään selkeämmin kuntien kulttuuritoiminnan keskeiset tehtäväkokonaisuudet. Laki myös vahvistaa kulttuurin merkitystä ja asemaa kunnan peruspalveluna.²⁰

Kulttuuria tuetaan myös valtionosuuksilla. Valtionosuusjärjestelmä on laskennallinen ja perustuu henkilötöyvuosiin ja niiden yksikköhintaan. Museo tai esittävän taiteen toimintayksikkö voidaan hyväksyä valtionosuuden piiriin hakemuksen perusteella. Valtionosuuden saamisen edellytyksistä säädetään laissa (1082/2020). Valtion-

¹⁵ Helsingin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025, 4, 10–12.

¹⁶ <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/tietoa-meista/kulttuurin-palvelukokonaisuus/taide-ja-kulttuurivisio>. Luettu 22.5.2023.

¹⁷ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön esihaastattelu 26.5.2023.

¹⁸ Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030, 10–12.

¹⁹ Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019, § 1.

²⁰ <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2019/uusi-laki-nostaa-kunnallisen-kulttuuritoiminnan-profiilia>. Luettu 15.5.2023.

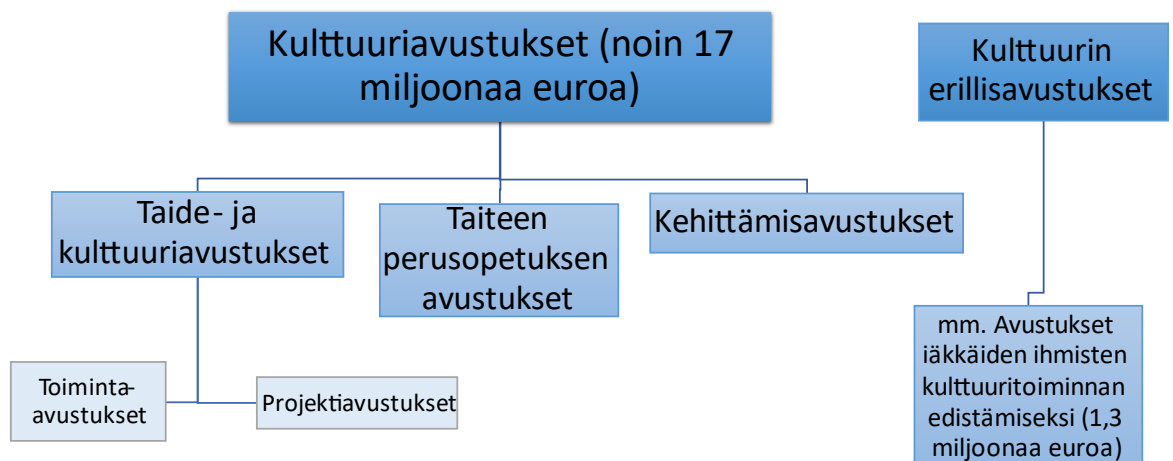
ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

osuusjärjestelmää voidaan täydentää muun muassa erilaisilla kehittämisavustuksilla.²¹ Joissakin tapauksissa valtionosuuden saamisen ehtona voi käytännössä olla myös kaupungin tuen saaminen.

1.2.3 Kulttuurin avustuslajit

Helsingin kaupunki jakaa vuosittain noin 17 miljoonaa euroa avustuksia tarkoitukseen tukea kaupungin taide- ja kulttuurielämää. Kuviossa 1 on esitelty avustuslajit, jotka ovat avoimesti haettavana: taide- ja kulttuuriavustukset, joihin sisältyvät toiminta- ja projektiavustukset, taiteen perusopetuksen avustukset sekä kehittämisavustukset 1–3-vuotisiin hankkeisiin. Näitä koskevat yhteiset arviointiperusteet. Lisäksi voidaan jakaa harkinnanvaraisia erillisavustuksia, joiden rahoitus tulee pääsääntöisesti muualta. Näitä ovat esimerkiksi kulttuurin avustukset iäkkäiden ihmisten kulttuuritoiminnan edistämiseksi.²² Edellä mainittujen lisäksi kulttuurin edistäminen -palvelu jakaa vuosittain kulttuurin laitosavustuksia ja taide- ja kulttuuripalkintoja, jotka eivät ole avoimesti haettavissa.²³

Kuvio 1. Arvioinnissa käsiteltävänä olevat kulttuuriavustuslajit

Taide- ja kulttuuriavustukset

Toiminta-avustukset, monivuotiset toiminta-avustukset ja projektiavustukset sisältyvät taide- ja kulttuuriavustuksiin. Taide- ja kulttuuriavustuksia myönnetään Helsingissä tapahtuvaan, yleisölle avoimeen taide- ja kulttuuritoimintaan. Näin ollen pääasiassa Helsingin ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa, suljettuja tilaisuuksia, joiden osallistujat ovat ennalta määrätty, tallenteita tai julkaisuja tai mediajulkaisutoimintaa varten avustuksia ei myönnetä. Näiden lisäksi avustuksia ei myönnetä muun muassa uskonnollisiin tai puoluepoliittisiin tilaisuuksiin, aikuisten harrastus- ja kerhotoimin-

²¹ <https://okm.fi/valtionosuudet>. Luettu 26.5.2023.

²² <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset>. Luettu 5.10.2023; Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16; <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/erillishaku-kulttuurin-avustukset-iakkaiden-ihmisten>. Luettu 17.11.2023.

²³ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16, Kulttuuri- ja kirjastojaoston avustuslajit ja arviointiperusteet -liite.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

taan, kilpailutoimintaan eikä yksittäisiin konsertteihin, esityksiin ja näyttelyihin. Avustusta ei myöskään voida myöntää toimintaan, jonka koko rahoitusta haetaan kyseisellä avustuksella.²⁴

Toiminta-avustukset

Toiminta-avustuksia myönnetään helsinkiläisille, rekisteröityneille toimijoille, joiden toiminta on jatkunut rekisteröityneenä vähintään yhden tilivuoden. Toiminta-avustusten hakijalla taide- ja kulttuuri toiminnan tulee myös muodostaa keskeinen osa hakijan koko toiminnasta tai olla selkeästi eroteltavissa tilinpäätöksestä, toimintasuunnitelmasta ja talousarviosta.²⁵

Toiminta-avustuksia haetaan erikseen ilmoitettavien hakuajojen mukaisesti seuraavalle vuodelle.²⁶ Niin sanotun yhden vuoden toiminnan toiminta-avustusten lisäksi on monivuotisia toiminta-avustuksia. Nyt voimassa olevalla kaudella 2023–2026 monivuotisia toiminta-avustuksia myönnetään helsinkiläisille rekisteröityneille esittävän taiteen ja musiikin valtionosuusjärjestelmän piirissä oleville taide- ja kulttuuriyhteisöille neljäksi vuodeksi kerrallaan. Monivuotisen toiminta-avustuksen tarkoituksena on sitoutua valtionosuusjärjestelmän piirissä oleviin toimintayksiköihin pitkäjänteisesti ja vakaasti. Tavoitteena on myös vahvistaa kumppanuussuhdetta kaupungin ja avustuksensaajien välillä. Samalla pyritään keventämään hakuprosessia. Tavoitteena on myös taata toimintaedellytykset sellaisille toimijoille, joiden toiminta on jo laadukasta ja vakiintunutta, sekä joiden taloudelliset edellytykset ovat vakiintuneet.²⁷

Projektiavustukset

Projektiavustuksia myönnetään toiminta-avustusten tavoin Helsingissä tapahtuvaan, yleisölle avoimeen taide- ja kulttuuri toimintaan. Toiminta-avustuksista poiketen, projektiavustuksia voidaan myöntää rekisteröityneiden toimijoiden lisäksi rekisteröitymättömille työryhmille ja yksityishenkilöille.²⁸ Projektiavustuksia haetaan nimensä mukaisesti projektitoimintaan. Avustusta haetaan jatkuvasti auki olevassa haussa pääasiassa kuluvalle vuodelle.²⁹

²⁴ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/taide-ja-kulttuuriavustukset-toiminta-avustukset>. Luettu 5.10.2023.

²⁵ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/taide-ja-kulttuuriavustukset-toiminta-avustukset>. Luettu 5.10.2023.

²⁶ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojoasto 17.5.2022 § 16, liite.

²⁷ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/taide-ja-kulttuuriavustukset-monivuotiset-toiminta>. Luettu 5.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

²⁸ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/taide-ja-kulttuuriavustukset-projektiavustukset>. Luettu 5.10.2023.

²⁹ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojoasto 17.5.2022 § 16, liite.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl. 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taiteen perusopetuksen avustukset

Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista, ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen tarkoituksena on järjestää tavoitteellista tasolta toiselle etenevää opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.³⁰ Taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaan kunta voi järjestää taiteen perusopetusta, jolloin valtio osallistuu rahoitukseen antamalla kunnille taiteen perusopetukseen valtionosuutta.³¹ Helsingissä taiteen perusopetusta järjestävät kuitenkin yksityiset tahot, joita Helsingin kaupunki tukee taiteen perusopetuksen avustuksilla. Helsinki tukee sekä valtionosuutta saavia että valtionosuuksien ulkopuolisia taiteen perusopetusta tarjoavia oppilaitoksia.³²

Taiteen perusopetuksen avustuksia voidaan myöntää oppilaitoksille, joilla on hyväksytty opetussuunnitelma ja jotka Helsingin kaupunki on hyväksynyt taiteen perusopetuksen toimijoiksi. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto päättää taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman hyväksymisestä. Taiteen perusopetuksen toimijat voivat olla esimerkiksi musiikkiopistoja tai -kouluja, kuvataidekouluja tai tanssikouluja. Taiteen perusopetuksen pohjana ovat opetushallituksen vahvistamat taiteenlajien perusteet, jotka on määritelty seuraaville taiteenlajeille: arkkitehtuuri, kuvataide, käsityötaide, mediataiteet, musiikki, sanataide, sirkus, tanssi ja teatteritaide.³³ Avustuksia myönnetään koko vuoden Helsingissä järjestettävään taiteen perusopetustoimintaan. Taiteen perusopetuksen avustuksia haetaan erikseen ilmoitettavien hakuajojen mukaisesti seuraavalle vuodelle.³⁴

Kehittämisyavustukset

Kulttuurin kehittämisyavustukset on suunnattu helsinkiläisille rekisteröityneille toimijoille, jotka eivät ole esittävän taiteen tai musiikin valtionosuusjärjestelmän piirissä. Kehittämisyavustus voidaan myöntää 1–3 vuoden hankkeisiin. Avustusta haetaan pääsääntöisesti kerran vuodessa kehittämishankkeelle, joka käynnistyy tai toteutetaan seuraavana vuonna. Niiden toimijoiden, jotka ovat monivuotisen kehittämisy-

³⁰ <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetus>. Luettu 20.11.2023; Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633, § 1.

³¹ Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633, § 2; <https://okm.fi/taiteen-perusopetus>. Luettu 20.11.2023.

³² Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistioluonnokseen 28.2.2024.

³³ <https://www.hel.fi/fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/taiteen-perusopetus-helsingissa>. Luettu 29.2.2024; Helsingin kaupungin hallintosääntö 1.1.2024, 2. luku 15 §.

³⁴ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16, liite; <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/taiteen-perusopetuksen-avustukset>. Luettu 20.11.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

avustuksen piirissä, tulee jättää hakemus avustuksen vahvistamiseksi vuosittain seuraavalle vuodelle.³⁵ Kehittämisavustuksilla avustetaan esimerkiksi yhteistyöverkostoja, kokeiluja ja uusia työskentelytapoja, osaamisen kehittämisen hankkeita sekä hankkeita, joilla tavoitellaan kulttuurista ja taiteellista uudistumista ja kehittämistä.³⁶

Kehittämisavustuksia voidaan myöntää sellaisille hankkeille, jotka täyttävät vähintään yhden seuraavista ehdoista:

- hanke vastaa kulttuurin kentällä koettuun kehittämistarpeeseen (esimerkiksi silloin, kun vastaava toiminta puuttuu kaupungista)
- hanke hyödyntää taiteen ja kulttuurin kenttää toteuttajatahoaan laajemmin
- hanke tukee kaupungin valtuustostrategisia ja kulttuuripoliittisia tavoitteita.³⁷

Erillisavustukset

Erillisavustuksia haetaan erillishakujen kautta. Erillishakujen kohdalla yhteiset arviointiperusteet eivät päde, vaan arviointiperusteista päätetään erikseen.³⁸ Erillishakuja järjestetään tarpeen ja rahoituksen mukaan. Myös kehittämisavustuksia voidaan myöntää erikseen päätettävien erillishakujen mukaisesti. Esimerkiksi valtion perintörahan liittyvät avustukset ikäihmisten kulttuuritoiminnan edistämiseksi, Helsingin mallin kehittämisavustukset ja taiteen perusopetuksen kehittämisavustukset ovat tällaisia ja ne on järjestetty erillishakuina. Erillisavustusten rahoituslähteet myös vaihtelevat, rahoitusta on viime vuosina voinut muodostua muun muassa valtionperintörahoista tai koronarahoituksesta.³⁹

1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit

Pääkysymys:

Onko kaupunki jatkanut kulttuuriavustusten kehittämistä kaupunkistrategian ja kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian mukaisesti?

Osakysymykset:

1. Onko kaupungin tuen piiriin noussut uusia toimijoita ja taiteenlajeja?
2. Onko tavoitetta helsinkiläisten mahdollisuuksista kohdata, kokea, osallistua ja toteuttaa taidetta ja kulttuuria toteutettu kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian mukaisesti?

³⁵ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/kulttuurin-kehittamisavustukset>. Luettu 20.11.2023.

³⁶ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16, liite.

³⁷ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/kulttuurin-kehittamisavustukset>. Luettu 20.11.2023.

³⁸ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16, liite.

³⁹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

3. Onko ikääntyneiden kulttuuri- ja taidetoimintaan osallistumista ja harrastamista tuettu?

Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä on, että uusien toimijoiden määrä on kasvanut ja myönnettyissä avustuksissa näkyy uusia taiteenlajeja. Kaupunkistrategian mukaan Helsingin kaupunki jatkaa avustusten kehittämistä, jotta nykyisten toimijoiden lisäksi esimerkiksi Tanssin talon toimijat ja uudet liikunta- ja taiteenlajit sekä taiteen vapaan kentän toimijat voivat nousta kaupungin tuen piiriin. Toimijoiden määrää ja myönnettyjä avustuksia arvioidaan aineiston perusteella.

Toisen osakysymyksen kriteerinä on, että kulttuuriavustusten myöntämisessä on otettu huomioon palvelustrategiassa esitetyt asiat. Kulttuuriavustusten myöntämistä arvioidaan kulttuurin avustuslajien ja arviointiperusteiden sekä aineiston perusteella.

Kolmannen osakysymyksen kriteereinä on:

- talousarvion mukainen tavoite, että ikääntyneiden kulttuuritoiminnan edistämiseen kohdennetut avustukset on myönnetty vuoden 2023 loppuun mennessä,
- että kotona asuvien ikääntyneiden osallistumista taide- ja kulttuuritoimintaan on tuettu hyvinvointisuunnitelman painopisteen mukaisesti,
- Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision mukaisen toimenpide-ehdotuksen edistäminen: ikäihmisille tarjottavien kulttuuripalvelujen saavutettavuutta on edistetty esimerkiksi teknologiaa hyödyntämällä.

1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arvioinnissa tehtiin kolme haastattelua kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle: esihaastattelu kulttuurin edistäminen -palvelun päällikölle, kulttuuriavustuksiin, avustushakemuksiin ja kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategiaan keskittyvä haastattelu sekä ikääntyneiden kulttuuri- ja taidetoiminnan tukemiseen keskittyvä haastattelu. Lisäksi kulttuurin edistäminen -palvelun päällikkö esitteli arviointiaiheeseen liittyviä asioita tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 10.11.2023.

Arvioinnissa hyödynnettiin myös tilastotietoja kulttuuripalveluissa käsitellyistä avustushakemuksista tammikuusta 2017 elokuuhun 2023. Lisäksi arvioinnissa on hyödynnetty asiakirja-aineistoa ja kaupungin verkkosivuilta ja intranetistä saatuja tietoja.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2 HAVAINNOT

2.1 Uusien toimijoiden ja taiteiden avustamista on vaikea arvioida

Helsingin kaupunki jakaa vuosittain noin 17 miljoonaa euroa kulttuuriavustuksia. Tähän 17 miljoonaan euroon sisältyvät taide- ja kulttuuriavustukset – joita ovat toiminta-avustukset ja projektiavustukset – sekä kehittämisavustukset ja taiteen perusopetuksen avustukset.⁴⁰ Edellä mainitut avustuslajit ovat olleet voimassa 1.6.2022 lähtien, jolloin arviointiperusteita uudistettiin sekä päivitettiin avustuslajit kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaoston toimesta.⁴¹

Kulttuuriavustukset valmistellaan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikössä ja avustusperiaatteista päättää kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto. Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikkö voi päättää avustuksista, joiden hakemussumma on enintään 7 500 euroa ja myönnettävä avustussumma korkeintaan 5 000 euroa. Yli 5 000 euron avustuksista päättää kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto.⁴² Päätöksiä kulttuuriavustusten myöntämisestä tehdään ympäri vuoden, sillä osa avustuksista (esimerkiksi projektiavustukset) ovat jatkuvassa haussa.⁴³

2.1.1 Kulttuuriavustukset eivät ole pysyneet inflaation tahdissa

Myönnettyjen kulttuuriavustusten summa on kasvanut vuoden 2019 noin 16,5 miljoonasta eurosta vuoden 2023⁴⁴ noin 17,1 miljoonaan euroon. Kyseisestä määrärahasta on myönnetty seuraavia avustuksia:

- Erityisavustus painotetun musiikinopetuksen kerhotoiminnan tuottamiseen
- Helsingin mallin kehittämisavustukset
- Helsinki Biennaalin ideahaku
- Kehittämisavustukset
- Pika-avustukset
- Projektiavustus
- Taiteen perusopetuksen kehittämisavustukset
- Taiteen perusopetus
- Tanssin vapaan kentän erityisavustus

⁴⁰ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset>. Luettu 22.11.2023.

⁴¹ Kulttuurin avustukset – Kysy avustuksista -tilaisuus 18.1.2023 (pdf). Haettu 23.11.2023 <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset>.

⁴² Kulttuurin avustukset – Kysy avustuksista -tilaisuus 18.1.2023 (pdf). Haettu 23.11.2023 <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset>.

⁴³ <https://paatokset.hel.fi/fi/paattajat/kulttuuri-ja-vapaa-aikalautakunnan-kulttuuri-ja-kirjastojaosto/asiakirjat>. Luettu 23.11.2023; Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16, liite.

⁴⁴ Vuoden 2023 tulokset sisältävät vain kuukausina 1–8 tehdyt avustuspäätökset.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl. 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- Toiminta-avustus⁴⁵

Kulttuuriavustuksia on myös myönnetty muista määrärahoista, kuten korona-aikaisista määrärahoista. Esimerkiksi vuosina 2022 ja 2023 osa projektiavustuksista on myönnetty koronapalautumisen lisämäärärahasta. Taulukosta 1 voidaan tarkastella erillismäärärahoista myönnettyjä kulttuuriavustuksia. Kun huomioidaan muista määrärahoista myönnetyt kulttuuriavustukset, ovat kokonaisuudessa käytössä olleet määrärahat olleet todellisuudessa suurempia kuin 17 miljoonaa euroa.⁴⁶ Tässä arvioinnissa keskitytään kuitenkin pääosin kulttuuriavustusten määrärahasta myönnettyihin kulttuuriavustuksiin.

Taulukko 1. Erillismäärärahoilla toteutetut erillishaut⁴⁷

	Myönnetty avustus (€)	Hakemusten lkm	Myönnettyjen lkm
2020			
Erityisavustus koronapandemiasta palautumiseen 2020–2021	3 milj.	323	102
2021			
Avustus iäkkäiden ihmisten kulttuuri-toiminnan edistämiseksi	0,85 milj.	49	22
Avustus koronapandemiasta palautumiseen 2021	2,27 milj.	280	174
2022			
Avustus iäkkäiden ihmisten kulttuuri-toiminnan edistämiseksi	1,3 milj.	58	28
Kulttuurin korona-mikroavustukset	0,25 milj.	337	272
Kulttuurin koronaerityisavustus 2022	0,6 milj.	236	41
2023			
Avustus iäkkäiden ihmisten kulttuuri-toiminnan edistämiseksi	1,3 milj.	53	29

Kulttuuriavustusten määräraha ei ole kuitenkaan viime vuosina kasvanut. Kuviossa 2 on kuvattu myönnettyjen kulttuuriavustusten deflatoitua kehitystä vuosina 2019–2023. Myönnettyjen kulttuuriavustusten summa on ollut laskussa. Vuosi 2020 on

⁴⁵ Sähköpostitse saadut tiedot Kulttuurin edistäminen -palvelun erityissuunnittelijalta 23.11.2023.

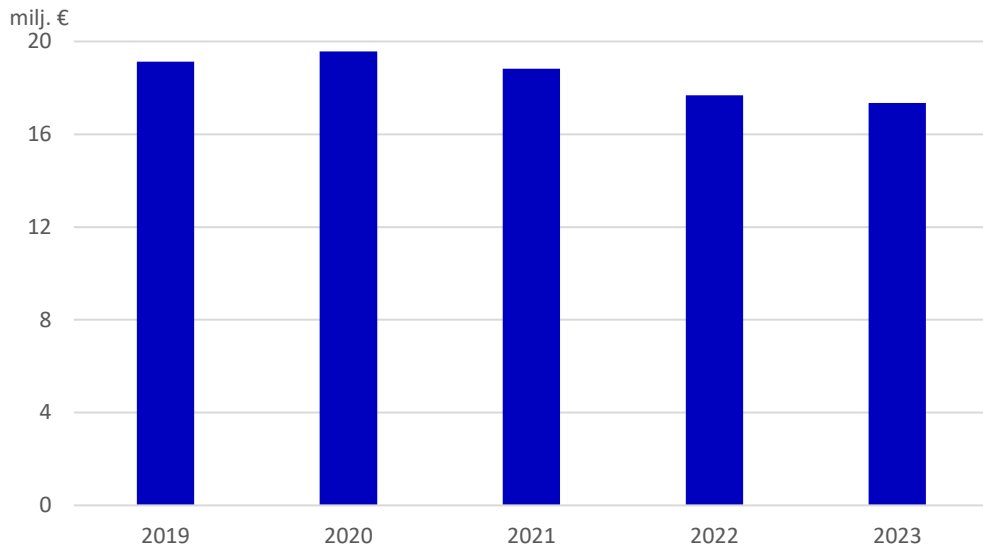
⁴⁶ Sähköpostitse saadut tiedot Kulttuurin edistäminen -palvelun erityissuunnittelijalta 29.2.2024 ja 1.3.2024.

⁴⁷ Sähköpostitse saadut tiedot Kulttuurin edistäminen -palvelun erityissuunnittelijalta 1.3.2024.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

poikkeus, sillä silloin myönnettyjen avustusten summa kasvoi hieman. Kyseisenä vuonna jaettiin projektiluonteisia pika-avustuksia, jotka vaikuttivat jaettuun avustussummaan. Vuodesta 2020 eteenpäin myönnetyt kulttuuriavustukset ovat pienentyneet tasaisesti.

Kuvio 2. Deflatoidut⁴⁸ myönnetyt kulttuuriavustukset vuosittain⁴⁹

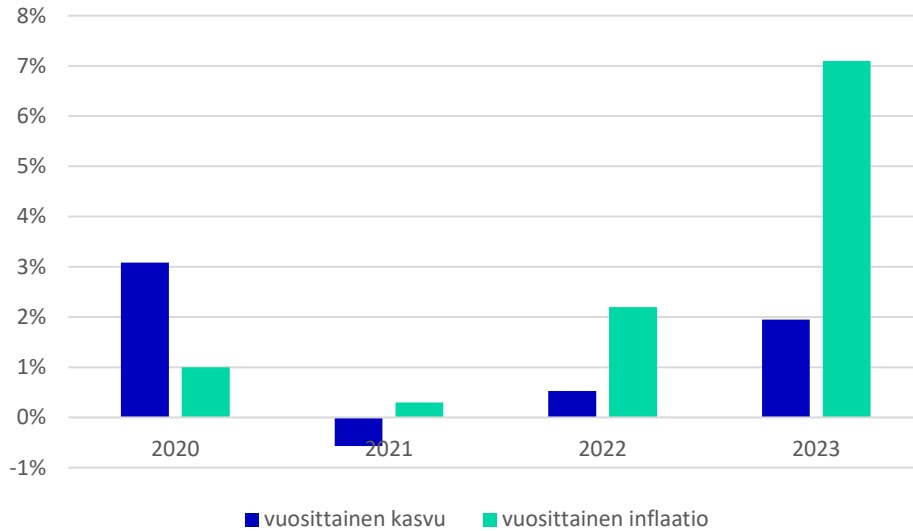
Samaan lopputulokseen päästään, kun verrataan myönnettyjen avustusten summaa vuosittaiseen Tilastokeskuksen laskemaan kuluttajahintaindeksiin inflaatioon. Kuvio 3 voidaan huomata, että myönnettyjen avustusten summa ei ole todellisuudessa kasvanut. Vain vuonna 2020 kulttuuriavustuksia on myönnetty euromääräisesti enemmän kuin mitä inflaatio on ollut. Vuonna 2023 on nähtävissä iso ero inflaatioprosentin ja vuosittaisen kasvuprosentin välillä, jolloin eroa oli jopa 5,2 prosenttiyksikköä.

⁴⁸ Avustussummat on deflatoitu, julkisten menojen hintaindeksi kulttuuritoimelle, Tilastokeskus 1/2024.

⁴⁹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023.

ARVIONTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 3. Myönnettyjen kulttuuriavustusten vuosittainen kasvu verrattuna vuosittaiseen inflaatioon⁵⁰

Vaikka myönnettyjen kulttuuriavustusten deflatoitu summa onkin viime vuosina pienentynyt, eivätkä myönnetyt avustukset ole pysyneet inflaation vauhdissa, on Helsingin kaupunki silti edelleen valtion jälkeen suurin kulttuurin ja taiteen tukija.⁵¹ Toisaalta, Helsinki on Suomen suurin kaupunki ja Helsingissä on paljon kulttuurialan toimijoita. Valtakunnallisesti tarkasteltuna merkittävä osa taiteen ja kulttuurin laitoksista, yhteisöistä ja taiteilijoista toimii Helsingissä.⁵² On loogista, että Helsingin kaupunki myös myöntää paljon kulttuuriavustuksia.

Lukumääräisesti tarkasteltuna avoimessa haussa olevia kulttuuriavustuksia on myönnetty vuosien 2019–2023 aikana vuosittain noin 400–500 kappaletta. Vuosi 2020 on tästä poikkeus, sillä silloin kulttuuriavustuksia myönnettiin noin 600 kappaletta. Myönnettyjen avustusten lukumäärä nousi vuonna 2020 jaettujen projektiluon- teisten pika-avustusten vuoksi. (Kuvio 4.)

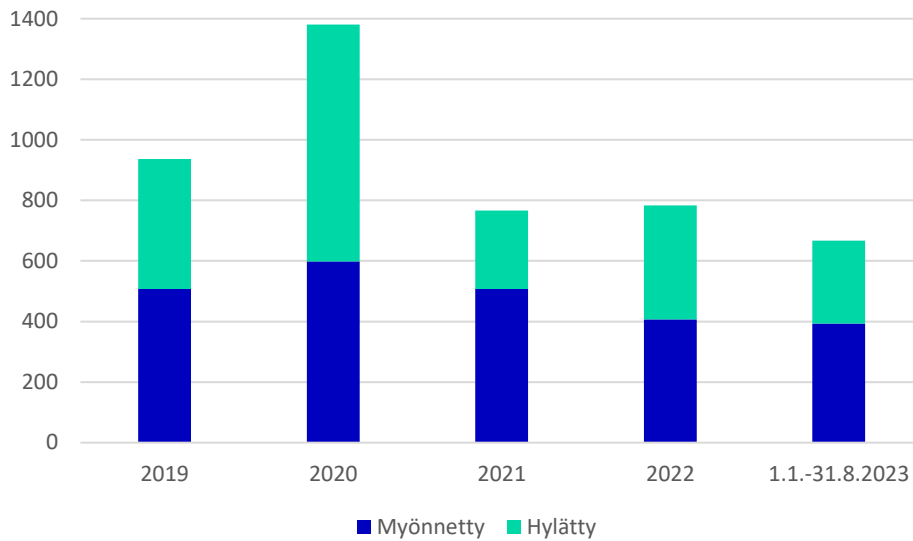
⁵⁰ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_hinnat.html#inflaatio. Luettu 22.11.2023.

⁵¹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päälliköltä sähköpostitse saadut tiedot 24.1.2024.

⁵² Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistioluonnokseen 28.2.2024.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 4. Myönnettyt ja hylätyt avustushakemukset (kpl)⁵³

Hylättyjä avustushakemuksia tulee vuosittain vaihtelevasti. Vuosien 2019–2023 aikana hakemuksia on hylätty vuosittain noin 270–430 kappaletta, pois lukien vuosi 2020, jolloin hakemuksia hylättiin lähes 800 kappaletta pika-avustusten runsaiden hakijamäärien vuoksi. (Kuvio 4.) Keskimäärin noin 53 prosentille avustushakemuksen jättäneistä myönnetään avustus.⁵⁴ Esimerkiksi Suomen Kulttuurirahaston loka-kuun 2023 hakukierroksella vain noin yhdeksälle prosentille hakijoista myönnettiin apuraha.⁵⁵ Toisaalta kulttuurirahaston hakukriteerit ovat paljon Helsingin kulttuuriavustusten arviointiperusteita löyhemmät: apurahaa voivat hakea kaikki suomalaiset, Suomessa asuvat tai toimivat henkilöt ja yhteisöt. Hakea voivat myös muut, jos hakemuksella on selkeä ja vahva yhteys Suomeen tai suomalaiseen kulttuuriin.⁵⁶

Kulttuuriavustushakemuksia voidaan hylätä esimerkiksi puutteellisten tietojen vuoksi tai liian ajoissa tai liian myöhään lähetettyjen hakemusten vuoksi. Avustushakemuksia hylätään myös silloin, kun hakija hakee avustusta tapahtumaan tai projektiin, joka ei täytä arviointiperusteita. Muita syitä hylätä avustushakemus on esimerkiksi se, että hanke nojaa liikaa Helsingin kaupungin avustukseen.⁵⁷

Kulttuuriavustuksia myönnetään kappalemääräisesti eniten projektiavustuksina ja toiminta-avustuksina (kuvio 5). Projekti- ja toiminta-avustukset ovatkin vapaasti erilaisten arviointikriteerit täyttävien toimijoiden haettavissa. Monet muut avustuskategoriat, kuten tanssin vapaan kentän erityisavustus, taiteen perusopetus, Helsinki Biennaalin

⁵³ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; Vuoden 2023 tulokset sisältävät vain kuukausina 1–8 tehdyt avustuspäätökset.

⁵⁴ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; Vuoden 2023 tulokset sisältävät vain kuukausina 1–8 tehdyt avustuspäätökset.

⁵⁵ <https://skr.fi/apurahat/lokakuun-haku-keskusrahasto/lokakuun-haun-tilastoja>. Luettu 26.1.2024.

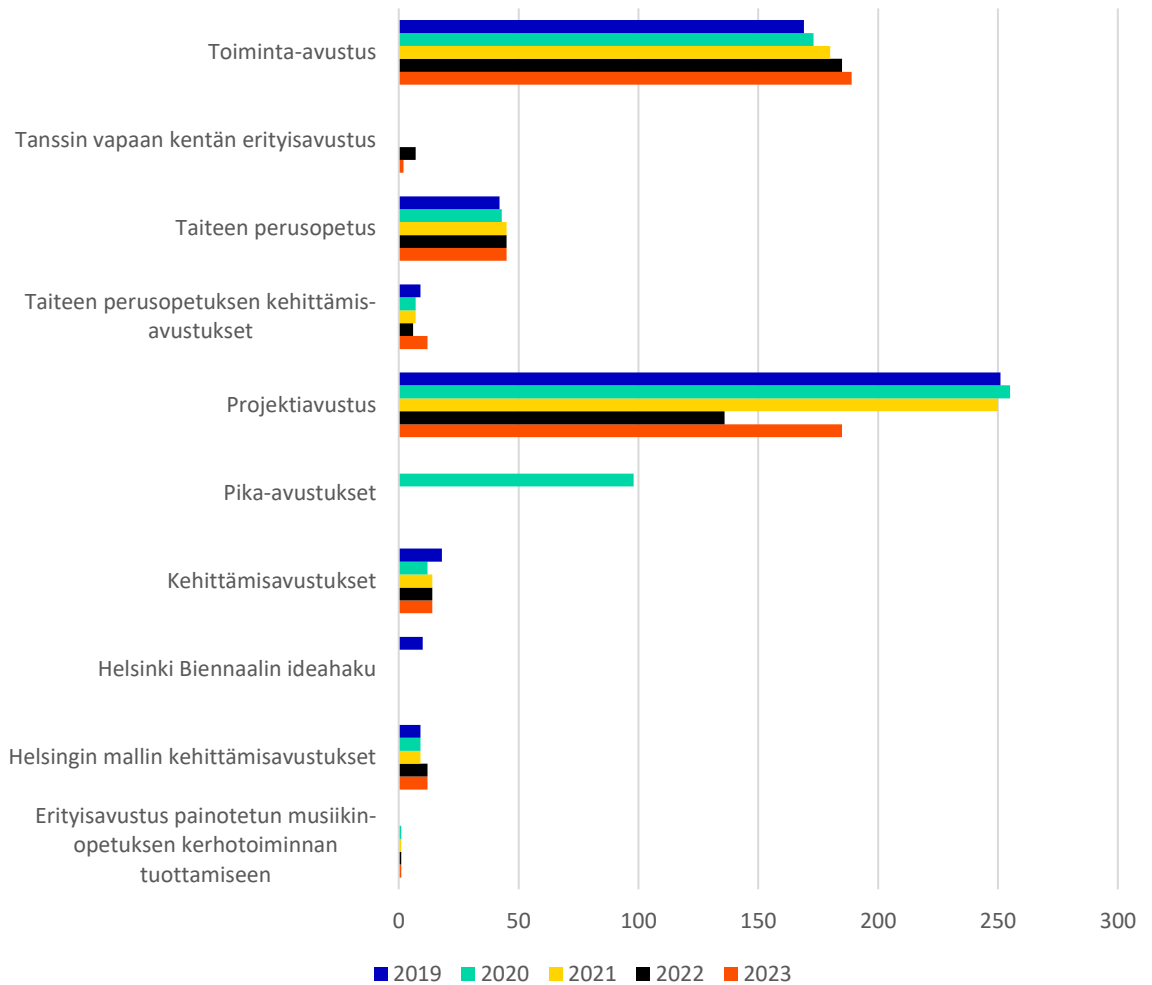
⁵⁶ <https://skr.fi/apurahat/lokakuun-haku-keskusrahasto>. Luettu 26.1.2024.

⁵⁷ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; <https://paatokset.hel.fi/fi/paattajat/kulttuuri-ja-vapaa-aikalautakunnan-kulttuuri-ja-kirjasto-jaosto/asiakirjat>. Luettu 27.11.2023.

ARVIONTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl. 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ideahaku ja Helsingin mallin kehittämisavustukset eivät välttämättä ole kaikille toimijoille tai taiteenlajeille sopivia avustuksia. Projekti- ja toiminta-avustukset yhdessä muodostavatkin vuosittain suurimman osan myönnetyistä kulttuuriavustuksista. Kuvio 5 voidaan havaita myös aiemmin mainitut pika-avustukset, joita on myönnetty vain vuonna 2020, mutta jotka kasvattivat myönnettyjen kulttuuriavustusten kappalemäärää kyseisenä vuonna.

Kuvio 5. Myönnetty avustukset avustustilajittain (kpl)⁵⁸

Kuviossa 5 oli havaittavissa projektiavustusten kohdalla myönnettyjen avustusten kappalemäärien väheneminen vuoden 2021 jälkeen. Kulttuuriavustuksia on myönnetty välillä myös muista määrärahoista. Esimerkiksi vuosina 2022 ja 2023 merkittävä osa projektiavustuksista on myönnetty koronapalautumisen lisämäärärahasta, joka ei sisälly tähän arviointiin. Arvioinnissa on huomioitu vain 17 miljoonan euron kulttuuriavustusten määrärahasta myönnetty avustukset. Vuonna 2022 kulttuuriavus-

⁵⁸ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnetyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

tusten määrärahasta myönnettiin noin 54 prosenttia projektiavustuksista ja koronapalautumisen erillismäärärahasta noin 46 prosenttia projektiavustuksista. Vuoden 2023 elokuuhun mennessä kulttuuriavustusten määrärahasta myönnettiin vuoden 2022 tapaan noin 53 prosenttia projektiavustuksista ja koronapalautumisen määrärahasta noin 47 prosenttia projektiavustuksista.⁵⁹

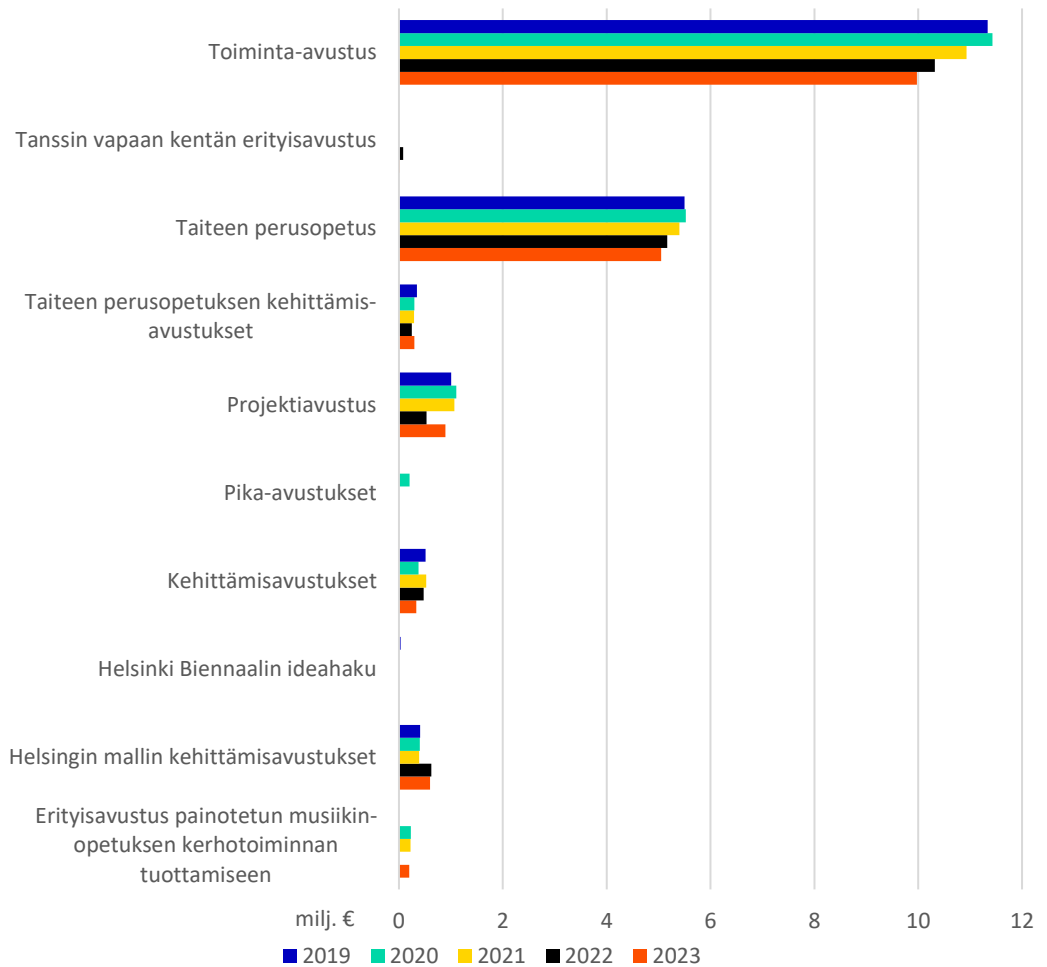
Vaihdettaessa tarkastelutapaa euromääriin, voidaan huomata, että vaikka projektiavustuksia myönnetään kappalemääräisesti paljon, euromääräisesti niitä myönnetään suhteellisesti huomattavasti vähemmän (kuvio 6). Toiminta-avustukset muodostavat suurimman kokonaisuuden kulttuuriavustuksista, niitä myönnetään vuosittain lähes 10 miljoonaa euroa. Toiminta-avustusten lisäksi taiteen perusopetuksen avustuksia myönnetään paljon, lähes viisi miljoonaa euroa vuosittain.⁶⁰ Muille avustuslajeille myönnettyjen kulttuuriavustusten summa jakautuu suhteellisen tasaisesti. Kuviossa 6 on esitetty deflatoidut summat myönnettyistä avustuksista. Kuviosta voidaan huomata, miten etenkin toiminta-avustusten ja taiteen perusopetuksen avustussummat ovat laskeneet vuodesta 2019 vuoteen 2023. Pientä kasvua on havaittavissa vain Helsingin mallin kehittämisavustuksissa. Projektiavustuksia tarkastellessa on syytä huomioida aiemmin mainittu: projektiavustuksia on vuosina 2022 ja 2023 myönnetty myös tarkastelun ulkopuolella olevasta määrärahasta.

⁵⁹ Sähköpostitse saadut tiedot Kulttuurin edistäminen -palvelun erityissuunnittelijalta 29.2.2024.

⁶⁰ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023.

ARVIONTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 6. Deflatoidut⁶¹ myönnetty avustukset avustuslajeittain (euroa)⁶²

Hakijoille myönnetään kulttuuriavustuksia lähtökohtaisesti vähemmän kuin hakemuksessa on haettu. Kulttuuriavustuksia myönnetään keskimäärin 56 prosenttia haetun avustuksen summasta (taulukko 2). Prosenttiosuus on vuosina 2019–2023 pysytellyt lähes 60 prosentin tuntumassa, lukuun ottamatta vuotta 2020, jolloin myönnetty avustus oli keskimäärin 52 prosenttia haetusta avustussummasta.⁶³ Taulukossa ei ole huomioitu kulttuuriavustusten määrärahojen ulkopuolisia avustuksia, kuten koronaerityisavustuksia, joissa avustusta on myönnetty keskimäärin vain noin 10 prosenttia haetusta summasta.⁶⁴

⁶¹ Avustussummat on defloitoitu, julkisten menojen hintaindeksi kulttuuritoimelle, Tilastokeskus 1/2024.

⁶² Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023.

⁶³ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; Vuoden 2023 tulokset sisältävät vain kuukausina 1–8 tehdyt avustuspäätökset.

⁶⁴ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistioluonnokseen 28.2.2024.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl. 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 2. Kuinka monta prosenttia myönnetty avustus on haetusta avustuksesta⁶⁵

Vuosi	Myönnetty / haettu avustus
2019	58 %
2020	52 %
2021	58 %
2022	57 %
1.1.–31.8.2023	56 %
Keskimäärin	56 %

Aiemmin tarkasteltujen kuvioiden perusteella kulttuuriavustuksissa ei ole vuosina 2019–2023 tapahtunut suuria muutoksia. Myönnettyjen kulttuuriavustusten määrät tai summat eivät pääosin muuttuneet tarkasteluajanjaksolla, vaikkakin deflatoituna tarkasteltuna avustussummat hieman laskivatkin. Myös avustussumman suhde haettuun avustussummaan ei pääosin ole vuotta 2020 lukuun ottamatta muuttunut. Suurin muutos havaittiin kulttuuriavustusten summan kehityksessä verrattuna vuosittaiseen inflaatioon: kulttuuriavustusten summa ei ole pysynyt inflaation perässä.

2.1.2 Musiikille ja teatterille myönnetään eniten kulttuuriavustuksia

Kaupunkistrategiassa on linjattu, että kulttuuriavustuksia kehitetään, jotta nykyisten toimijoiden lisäksi esimerkiksi Tanssin talon toimijat, uudet taiteenlajit sekä taiteen vapaan kentän toimijat voivat nousta kaupungin tuen piiriin.⁶⁶ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun mukaan uusia toimijoita ei nosteta tuen piiriin luomalla kiintiöitä esimerkiksi eri taiteenlajeille. Palvelun mukaan mahdollisuus uusille toimijoille ja taiteenlajeille nousta tuen piiriin on koko ajan ollut olemassa.⁶⁷

Yksittäistä kategoriaa merkittävämpänä pidetään kulttuurin edistäminen -palvelussa sitä, miten taiteen sisällöt ja toteutustavat muokkautuvat ja uudistuvat. Taiteenlajit risteävät toisiaan, ja yksittäinen teos on mahdollista määritellä moneen eri kategoriaan. Arviointikriteerien olemassaololla mahdollistetaan se, että kuka tahansa, joka täyttää kriteerit, voi hakea avustusta. Yksittäiset hakemukset arvioidaan suhteessa

⁶⁵ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; Vuoden 2023 tulokset sisältävät vain kuukausina 1–8 tehdyt avustuspäätökset.

⁶⁶ Kasvun paikka – Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025, 26.

⁶⁷ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

arviointiperusteisiin, jonka jälkeen hakemuksia verrataan keskenään. Lopuksi tehdään kokonaisarvio, jossa huomioidaan esimerkiksi käytettävissä olevat määrärahat.⁶⁸

Kulttuuriavustusten hakijat merkitsevät hakemukseensa ensisijaisen taiteenalan. Hakijoita ohjataan valitsemaan toimintaansa parhaiten kuvaava taiteenlaji. Esimerkiksi monet esitystaiteen toimijat voivat valita taiteenlajikseen teatterin, ja sanataiteen toimijat kirjallisuuden. Vuosien 2019–2023 aikana hakijoiden taiteenlajit ovat pysyneet ennallaan ja taiteenlajeista on ollut valittavissa muun muassa design ja käsityö, elokuva, valokuva ja media, kirjallisuus, kuvataide ja sarjakuva, monitaide, musiikki, sirkus, tanssi sekä teatteri. ”Muu” on ollut myös yksi vaihtoehto ensisijaiseksi taiteenlajiksi, mikä vaikeuttaa tarkastelua uusien taiteenlajien määrästä. Hakemusten joukossa on ollut myös sellaisia, joissa kohta ”taiteenlaji” on jätetty tyhjäksi.⁶⁹

Kuviossa 7 voidaan tarkastella sitä, miten kulttuuriavustuksia on myönnetty vuosina 2019–2023 eri taiteenlajeille. On havaittavissa, että kulttuuriavustuksia saaneet taiteenlajit ovat tarkasteluvuosina pysyneet samana: kategoriat eivät ole lisääntyneet. Koska hakijat valitsevat toimintaansa parhaiten kuvaavan taiteenlajin, ei tilastoihin välttämättä synny uusia taiteenlajeja ja ne pysyvät ennallaan. Kuviossa on esitetty myönnettyt kulttuuriavustukset kappaleittain. Musiikin taiteenlajille on myönnetty avustuksia lähes jokaisena tarkasteluvuotena kappalemäärissä tarkasteltuna eniten, vuosittain noin 120–140 kappaletta. Poikkeus on vuosi 2021, jolloin teatterille myönnettiin muutama avustus enemmän.⁷⁰

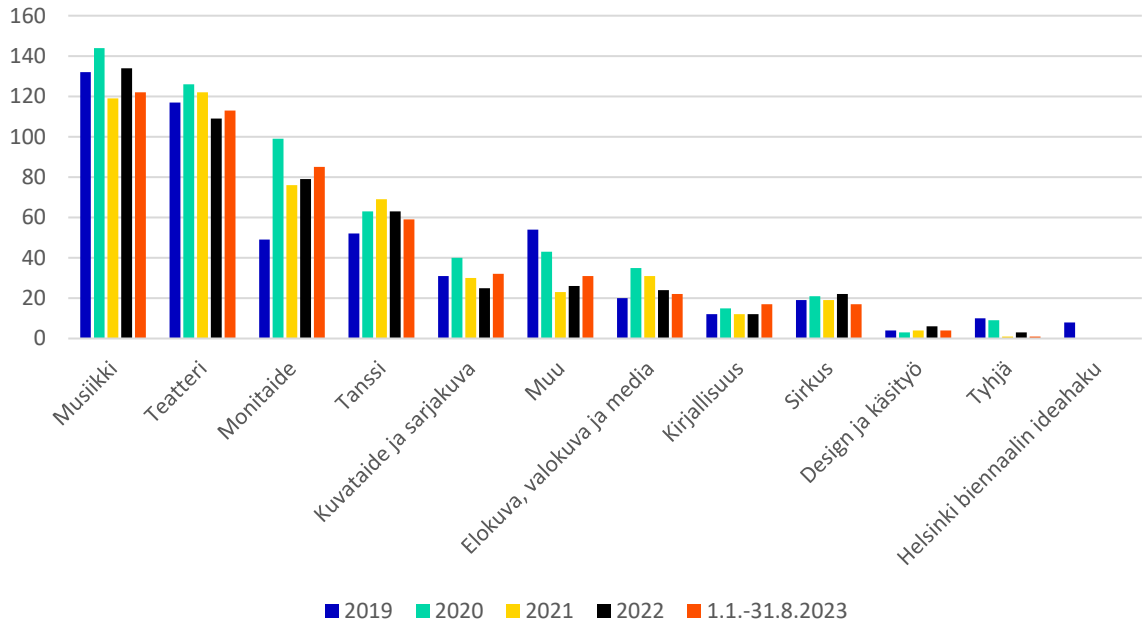
⁶⁸ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

⁶⁹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; Vuoden 2023 tulokset sisältävät vain kuukausina 1–8 tehdyt avustuspäätökset; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

⁷⁰ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl. 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 7. Myönnetyt kulttuuriavustukset taiteenlajeittain (kpl)⁷¹

Teatteri taiteenlajina on saanut toiseksi eniten myönnettyjä kulttuuriavustuksia, noin 110–120 kappaletta (Kuvio 7). Vuosittain kulttuuriavustuksia myönnetään noin 400–500 kappaletta, joten musiikin ja teatterin taiteenaloille myönnetään avustuksista yhteensä jopa lähes puolet. Toisaalta musiikkiin ja teatteriin myös haetaan eniten kulttuuriavustuksia. Musiikille myönnetyt avustukset selittyvät osin myös sillä, että esimerkiksi taiteen perusopetuksessa painottuu vahvasti musiikki. Näin ollen taiteen perusopetukselle myönnettävissä avustuksissa on monesti taiteenlajina juuri musiikki.⁷² Näiden kahden taiteenlajin voidaan ajatella olevan myös suosittuja suuren yleisön keskuudessa, sillä sekä musiikki- että teatteritapahtumia järjestetään paljon.

Esittävät taiteet, kuten teatteri, tanssi, sirkus ja musiikki korostuvat etenkin toiminta- ja projektiavustuksissa, joissa avustuskohde on Helsingissä tapahtuva yleisölle avoin taide- ja kulttuuritoiminta. Projektiavustuksissa voi olla myös enemmän puoliammattimaista toimintaa, jota löytyy esimerkiksi monitaiteen ja muun saralta, sillä projektiavustuksissa ei vaadita rekisteröitynyttä organisaatiota. Taiteenlajeista esimerkiksi kirjallisuutta nautitaan tyypillisemmin itsekseen, kuin julkisen tilaisuuden kautta. Näin ollen sitä ei voisi kuvailla ”yleisölle avoimeksi taide- ja kulttuuritoiminnaksi” ja on loogista, että esimerkiksi juuri kirjallisuudelle on myönnetty vähemmän kulttuuriavustuksia verrattuna esittäville taiteille myönnettyihin kulttuuriavustuksiin.⁷³

⁷¹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; Vuoden 2023 tulokset sisältävät vain kuukausina 1–8 tehdyt avustuspäätökset.

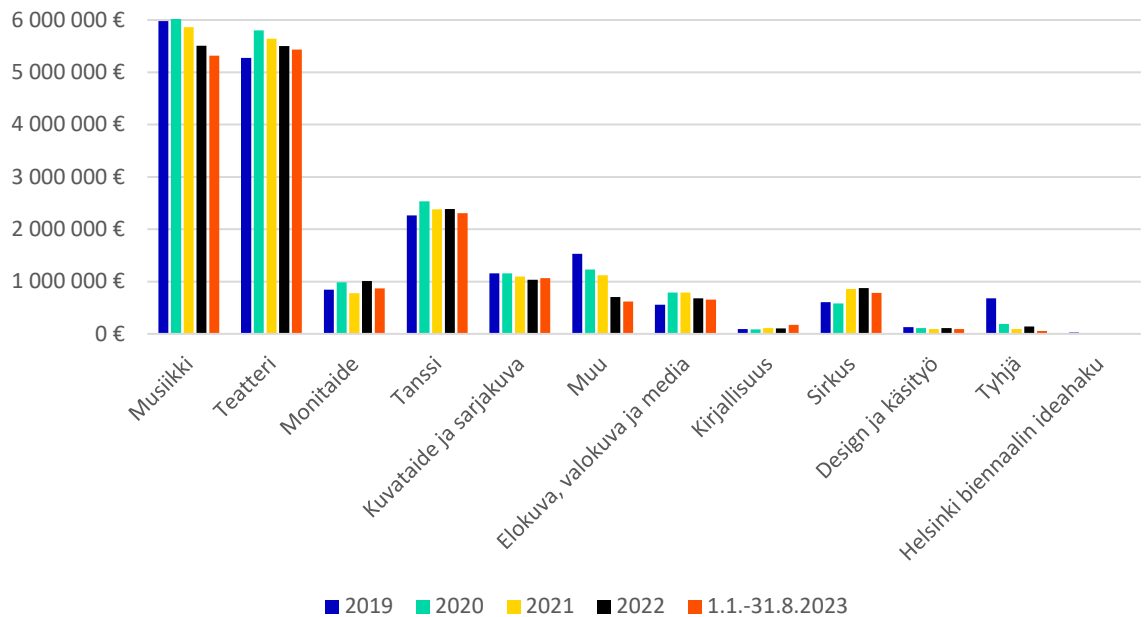
⁷² Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistioluonnokseen 28.2.2024.

⁷³ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistioluonnokseen 28.2.2024.

ARVIONTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Eri taiteenlajeille myönnettyjä kulttuuriavustuksia voidaan vertailla myös euromääräisesti. Kuviossa 8 on tarkasteltu deflatoituja kulttuuriavustussummia taiteenlajeittain. Voidaan havaita, että vaikka musiikin taiteenlajille on viime vuosina myönnetty kappalemääräisesti enemmän kulttuuriavustuksia kuin teatterin taiteenlajille, ovat kummallekin myönnetyt avustukset euromääräisesti tarkasteltuna lähellä toisiaan – etenkin vuosina 2022 ja 2023. Muille taiteenlajeille vuosittain myönnetyt avustukset näyttävät pysytelleen samalla tasolla. Kirjallisuuden ja sirkuksen kohdalla vuosittaiset summat ovat hieman kasvaneet, kun taas ”muu”-taiteenlajin kohdalla summa on laskenut.

Kuvio 8. Deflatoidut⁷⁴ myönnetyt kulttuuriavustukset taiteenlajeittain (euroa)⁷⁵

Uusien toimijoiden nousemista kulttuuriavustusten piiriin on vaikeaa osoittaa toteutuneen. Uuden toimijan käsitettä ei ole määritelty kovin tarkasti ja käytössä olevat järjestelmät ja työkalut eivät mahdollista tiedon saamista kaikista muuttujista. Arviointikriteerit on kuitenkin luotu ja periaatteessa kuka tahansa voi hakea kulttuuriavustuksia. Kulttuuriavustuksia myönnetään arviointikriteerien ja määrärahojen perusteella. Kulttuurin edistäminen -palvelussa ei ole sellaista toimintatapaa, jossa esimerkiksi tietyt toimijat aina saivat avustusta.⁷⁶

Kulttuuriavustuksista projektiavustuksia on myös mahdollista hakea muun muassa yksityishenkilönä tai rekisteröimättömänä työryhmänä. Hakijoiden joukossa voi myös olla erilaisten työryhmien ja toimijoiden yhdistelmiä. On mahdollista hakea avustusta

⁷⁴ Avustussummat on deflatoitu, julkisten menojen hintaindeksi kulttuuritoimelle, Tilastokeskus 1/2024.

⁷⁵ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön kokoamat tilastotiedot myönnettyistä kulttuuriavustuksista, sähköposti 6.11.2023; Vuoden 2023 tulokset sisältävät vain kuukausina 1–8 tehdyt avustuspäätökset.

⁷⁶ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

sekä yksityishenkilönä että jonkun työryhmän jäsenenä. Hakijoiden joukossa saattaa myös olla eri vuosina eri työryhmänimellä samat henkilöt hakemassa avustusta. Kuten muillakin elinkeinoaloilla, myös kulttuurialalla työvoima ja tekijät liikkuvat organisaatiosta toiseen. Organisaatiot voivat esimerkiksi uudistua sisäisesti, jolloin sama organisaatio voi eri vuosina koostua eri henkilöistä. Nämä vaikeuttavat arviointia siitä, miten uudet toimijat voivat nousta kulttuuriavustusten piiriin.⁷⁷

Helsingin kaupungin yleisten avustusperiaatteiden mukaisesti avustuksia voidaan myöntää yleisesti hyödylliseen toimintaan. Kulttuurikentällä yleisesti hyödyllistä toimintaa tekevä toimijakenttä on rajattu. Kulttuurin edistäminen -palvelussa koetaan, että suuri osa tästä joukosta on tietoisia kulttuuriavustuksista ja myös hakee niitä. Toimijakenttä ei heidän mukaansa laajene loputtomasti ja se on jo lähtökohtaisesti rajallinen. Taidetta ja kulttuuria toimintaympäristönä ja elinkeinona säätelevät monet tekijät, kuten koulutus, työmahdollisuudet, palvelujen kysyntä ja rahoitus.⁷⁸

Kulttuurin edistäminen -palvelussa korostetaan kuitenkin sitä, että uusien toimijoiden hakemukset arvioidaan täysin samalla tavalla kuin sellaisten toimijoiden, jotka ovat jo aiemmin olleet kulttuuriavustusten piirissä. Esimerkiksi projektiavustuksissa ensisijaisesti arvioidaan taiteen ja kulttuurin sisältöä, laatua ja organisaation toimeenpanokykyä. Tällöin uudet, hyvät ajatukset ja uudet tekijät otetaan mielellään vastaan. Toisaalta nimenomaan projektiavustuksissa on paljon vaihtuvuutta hakijoissa ja työryhmien kokoonpanojen muutoksia, jolloin uusien toimijoiden arviointi ei ole mielekästä. Taiteen perusopetuksen kohdalla uusia toimijoita voisi olla helpompi arvioida, sillä siinä on rajattu joukko, jotka voivat edes hakea avustusta. Samoin toimintaavustusten kohdalla – olisi hyvä seurata sitä, miten hakijat uudistuvat ja miten uusia hakijoita syntyy.⁷⁹

Kulttuurin edistäminen -palvelussa on tehty omaa sisäistä seurantaa siitä, ketkä ovat uusia hakijoita. Seurantaa on tehty vain vuonna 2023, joten vielä ei ole mahdollista vertailla, miten uusien hakijoiden määrä on ajan saatossa kehittynyt.⁸⁰ Uusien hakijoiden ja toimijoiden kunnollista seurantaa varten on määriteltävä, mitä uudella toimijalla tarkoitetaan. Määrittelyä vaikeuttavat tilanteet, joissa sama hakija on aiemmin joko saanut jotain toista avustusta tai hakenut avustusta saamatta sitä.⁸¹

⁷⁷ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

⁷⁸ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

⁷⁹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

⁸⁰ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

⁸¹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.1.3 Arviointiperusteita on kehitetty

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto on hyväksynyt voimassa olevat avustuslajit sekä niitä koskevat ehdot ja arviointiperusteet 1.6.2022 alkaen. Edellisen kerran tarkemmat avustuslajit ja arviointiperusteet on hyväksytty kulttuuriijaoston toimesta 20.3.2018, jolloin Helsingin taide- ja kulttuuriavustusjärjestelmää uudistettiin.⁸²

Arviointiperusteiden päivittämisen yhteydessä tunnistettiin tarve avustuslajien selkiyttämistä. Taide- ja kulttuuriavustuksilla tuetaan erilaisia toimintoja, minkä vuoksi esimerkiksi taiteen perusopetus on erotettu omaksi avustuslajikseen. Myös kulttuurin laitosavustukset erotettiin omaksi avustuslajikseen.⁸³

Avustuslajeja selkiytettiin lisäksi erottamalla pysyväisluonteisen ja projektimuotoisen toiminnan avustukset eri avustuslajeiksi: toiminta- ja projektiavustuksiin. Myös näiden ehdot eriteltiin. Ennen sekä pysyväisluonteiseen että projektimuotoiseen toimintaan haettiin avustuksia osittain samankaltaisilla hakukäytännöillä, mikä aiheutti haasteita, koska jatkuva ja projektiluonteinen toiminta eroavat toisistaan. Myös jaottelussa käytetyt nimet aiheuttivat epäselvyyksiä, jotka korjaantuivat uudelleen nimeämisen ansiosta. Päivitykset toivat selkeyttä hakijoille, käsittelyyn ja päätöksentekoon.⁸⁴ Taide- ja kulttuuriavustusten erottelemisen toiminta- ja projektiavustukseksi sekä ehtojen erittelyn voisi ajatella tuovan hakijoille selkeyden siitä, mitä avustusta tulee hakea millekin toiminnalle. Toisaalta ehtojen tiukempi määrittely voi mahdollisesti tuoda mukanaan vaikeuksia hakijoille, mikäli hakija on epävarma siitä, mihin avustuslajiin oma toiminta kuuluu.

Kulttuurin laitosavustusten erottaminen omaksi avustuslajiksi on todennäköisesti selvä erottelu, sillä niiden piiriin kuuluu pääsääntöisesti konserniohjauksessa olevia toimijoita, eikä avustus ole avoimesti haettavissa.⁸⁵

Taiteen perusopetus on myös erotettu omaksi avustuslajikseen. Tämäkin avustuslajimuutos todennäköisesti tekee kulttuuriavustusten hakemisen selkeämmäksi. Taiteen perusopetusta ei jokainen toimija pysty toteuttamaan, minkä vuoksi sen erottaminen muista avustuslajeista on loogista. Taiteen perusopetuksen avustukset on tarkoitettu oppilaitoksille, joilla on hyväksytty opetussuunnitelma, ja jotka Helsingin kaupunki on hyväksynyt taiteen perusopetuksen toimijoiksi. Se on tarkoitettu koko vuoden Helsingissä järjestettävään taiteen perusopetustoimintaan.⁸⁶

Kulttuuriavustusten lajien ja arviointiperusteiden selkiyttämisen myötä myös uudet hakijat voivat löytää tiensä avustusten piiriin. Uusia taiteenaloja on pyritty uusissa arviointiperusteissa nostamaan esiin. Esimerkiksi taiteenlajien moninaisuus on asia,

⁸² Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

⁸³ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

⁸⁴ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

⁸⁵ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

⁸⁶ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16, Kulttuuri- ja kirjastojaoston avustuslajit ja arviointiperusteet -liite.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

jota avustusta myönnettäessä arvioidaan. Lisäksi huomioidaan taiteenlajien uusiutumista sekä pyritään tavoittelemaan monipuolista tarjontaa ja huomioimaan eri kohderyhmät. Kulttuuriavustuksista järjestetään myös infotilaisuuksia esimerkiksi maahanmuuttajille, ja verkkosivuilla tehty viestintä on toteutettu kolmekielisenä. Lisäksi tavoitteena on julkaista vuodessa kuusi kumppanikirjettä, joilla halutaan lisätä tietoisuutta koko Helsingin kaupungin kulttuuritoiminnasta.⁸⁷ Kulttuurin kumppanikirje on suunnattu helsinkiläisille taide-, kulttuuri- ja kaupunginosatoimijoille, erilaisille taide- ja kulttuurialan kattojärjestöille ja edunvalvoijille, tapahtumien järjestämisestä kiinnostuneille yksityishenkilöille sekä median edustajille. Kumppanikirjeet ovat luettavissa Helsingin kaupungin verkkosivuilla sekä kumppanikirjeen voi tilata myös omaan sähköpostiin.⁸⁸ Vuonna 2023 kuuden kumppanikirjeen julkaisemisen tavoite saavutettiin, minkä lisäksi järjestettiin avoimia kumppanitapahtumia. Näiden toimien avulla on tarjottu houkuttella uusia toimijoita kulttuuriavustusten piiriin.⁸⁹

Kulttuuriavustusten arviointiperusteissa ei mainita, että uudet hakijat ja toimijat olisivat ensisijalla. Se ei olisi tarkoituksenmukaista. Avustusten hakijat voisivat tällöin muodostaa työryhmiään uudelleen tai muuttaa nimeään, jotta saisivat avustusta uutena toimijana. Arvioinnissa tehdyn päätelmän mukaan uusien toimijoiden houkuttelu avustusten piiriin onnistuu todennäköisesti paremmin tietoisuutta lisäämällä kuin avustuskriteerejä tai ehtoja tiukentamalla. Uusien taiteenlajien näkökulmasta on tärkeää, että ehtoihin ei määritellä niitä taiteenlajeja, jotka voivat hakea avustusta. Tällöin mille tahansa taiteenlajille voi hakea kulttuuriavustusta. Suosituimmat taiteenlajit, kuten musiikki ja teatteri, todennäköisesti pysyvät suosittuina jatkossakin, joten niiden avustusten rajoittaminen ei olisi järkevää. palvelustrategian mukaan esimerkiksi tavoite ”tukea helsinkiläisten yhteyttä taiteeseen läpi elämän” kuitenkin täyttyy, vaikka kulttuuriavustuksella tuettaisiinkin musiikkia, eikä sen sijaan uutta taiteenlajia. Uusia taiteenlajeja on marginaalinen määrä, joten olennaista on, että ne saavat samanlaisen mahdollisuuden kulttuuriavustuksiin kuin vakiintuneemmat taiteenlajit.

Avustusten lisäksi toimiala järjestää toimijoille myös infotilaisuuksia ja pyrkii viestimään tavoitteistaan toimijoille esimerkiksi kumppanikirjeiden ja -tapaamisten avulla. Monivuotisten toiminta-avustusten saajille järjestetään myös erillisiä toimijakohtaisia tapaamisia, joissa keskustellaan heidän tilanteestaan ja heidän toimintaansa liittyvistä erityiskysymyksistä. Tapaamisten tarkoituksena on vaihtaa tietoa ja saada myös kentän näkemyksiä ja kuulumisia.⁹⁰

⁸⁷ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

⁸⁸ <https://kulttuuri-kumppanuuskirje.hel.fi/>. Luettu 13.2.2023.

⁸⁹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

⁹⁰ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.2 Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategiaa on noudatettu

Lähtökohtaisesti kulttuurikokonaisuuden palvelustrategiaa noudatetaan ottamalla sen tavoitteet huomioon avustuksia myönnettäessä. Avustuksilla tuetaan palvelustrategian tavoitteita toteuttavien taide- ja kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä.

Avustuksia ja toimialan toimintaa on palvelustrategian mukaisesti kohdistettu alueellisesti siten, että palvelut ja järjestettävä toiminta olisi yhä useamman ihmisen saatavissa. Lisäksi avustuksilla pyritään turvaamaan kaupunkilaisten yhteys taiteeseen ja kulttuurin erityisesti lasten ja ikääntyneiden osalta. Avustuksilla turvataan myös taide- ja kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä, jotta niiden tuottama tarjonta pysyy kaupunkilaisten käytettävissä.⁹¹

2.2.1 Kulttuuripalvelujen palvelustrategia on vaikuttanut arviointiperusteiden kehittämiseen

Kulttuuriavustusten myöntämisessä noudatetaan 1.6.2022 päivitettyjä voimassa olevia avustuslajeja koskevia ehtoja ja arviointiperusteita.⁹² Helsingin kaupungilla on myös yleiset avustusperiaatteet, joissa määritetään yleiset periaatteet ja menettelytavat, joita noudatetaan Helsingin kaupungin myöntäessä avustuksia.⁹³ Helsingin kaupungin avustusten yleisohjeista on nostettavissa linjauksia, jotka voidaan mieltää avustamiseen liittyvinä ehtoina. Näitä voivat olla esimerkiksi avustuksella tuettavan toiminnan päällekkäiseen rahoitukseen liittyvät kiellot tai investointeihin liittyvät kiellot.⁹⁴ Tämän lisäksi myös kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta on päättänyt toimialan avustusmäärärahojen jakamisen periaatteet, joiden mukaan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan avustuksilla:

- vahvistetaan kansalaisyhteiskuntaa
- vahvistetaan helsinkiläisten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta
- tuetaan monipuolista kulttuurin ja vapaa-ajan tarjontaa
- parannetaan helsinkiläisten mahdollisuuksia merkitykselliseen elämään
- edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävää toimintaa.⁹⁵

Taide- ja kulttuuriavustusten yksityiskohtaisissa myöntämis- ja arviointikriteereissä on otettu huomioon edellä mainitut.⁹⁶

Uusien 1.6.2022 voimaan tulleiden avustuslajien ja arviointiperusteiden määrittelyssä on ollut taustalla kaupungin ja toimialan avustusperiaatteiden lisäksi kulttuuri-

⁹¹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

⁹² Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

⁹³ Helsingin kaupungin avustusten yleisohjeet 28.10.2019, 3.

⁹⁴ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

⁹⁵ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 14.12.2021 § 202.

⁹⁶ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 14.12.2021 § 202.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia. Palvelustrategian mukaan Helsingin kaupungin kulttuuripalvelukokonaisuuden avustustoiminnan tavoitteena on edistää helsinkiläisten mahdollisuuksia kohdata, kokea, osallistua ja toteuttaa taidetta ja kulttuuria. Tätä tavoitetta toteutetaan tukemalla:

- taiteen ja kulttuurin yhdenvertaista saavutettavuutta
- helsinkiläisten yhteyttä taiteeseen läpi elämän
- taide- ja kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä
- taiteen ja kulttuurin monimuotoisuutta ja monipuolista tarjontaa
- kaupunkilaislähtöistä taide- ja kulttuuritoimintaa.⁹⁷

Uusien avustusperiaatteiden mukaan kulttuuriavustuksissa huomioidaan jatkossa myös tiettyjä palvelustrategiasta nousevia linjauksia, kuten, että kulttuuripalvelukokonaisuus ei lähtökohtaisesti tue rahallisesti markkinaehtoisesti itseään kannattelevia kulttuurin muotoja tai toimintaa.⁹⁸

Taide- ja kulttuuriavustukset eroavat muista toimialan avustuksista, sillä taide- ja kulttuuriavustamisessa korostuu ammattimaisen toiminnan tukeminen. Avustettava taiteen ja kulttuurin kenttä sisältää muun muassa taiteen vapaan kentän, ammattitaiteilijoita, festivaaleja sekä taiteen perusopetusta.⁹⁹

Arviointiperusteet ovat jatkossakin yhteiset avoimesti haettavissa oleville avustustasojen, eli taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksille, projektiavustuksille, taiteen perusopetuksen avustuksille sekä kehittämisavustuksille. Avustamista ja avustustasoa arvioidaan arviointiperusteiden avulla, mutta kaikkien arviointiperusteiden ei tarvitse täyttyä, jotta avustus voidaan myöntää. Arviointiperusteiden lisäksi arviointiprosessissa huomioidaan Helsingin kaupungin avustusten yleisohjeet, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan yhteiset avustusperiaatteet sekä kulloiset strategiset linjaukset. Arviointiprosessin yhteydessä hakemuksia vertaillaan myös keskenään.¹⁰⁰

Arviointiperusteiden päivittämisessä on huomioitu myös saavutettavuus kaupunki-strategian mukaisesti. Arviointiperusteita on päivitetty huomioimaan laajemmin muun muassa eri ikäryhmiä ja kieliä, ekologisuutta sekä erilaisten toimijoiden mahdollisuuksia toteuttaa taidetta ja kulttuuria. Arviointiperusteiden päällekkäisyyttä on myös pyritty vähentämään, ja monimuotoisuuteen, saavutettavuuteen sekä osallisuuteen liittyvät näkökulmat on ryhmitelty yhteen.¹⁰¹

Taide- ja kulttuuriavustusten haku tapahtui ennen arviointiperiaatteiden päivittämistä porrastetusti, haettavan summan mukaan. Portaat olivat alle 5 000 euroa, 5 000–50 000 euroa, 50 000–150 000 euroa ja yli 150 000 euroa ja näille haettaville summille oli kirjattu eri ehdot. Esimerkiksi haettavan summan ollessa 50 000–150 000 euroa arviointiperusteena käytettiin, että hakemuksessa esitetyllä toiminnalla tuli olla

⁹⁷ Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia 2021, 4.

⁹⁸ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojoaosto 17.5.2022 § 16.

⁹⁹ Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia 2021, 4.

¹⁰⁰ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojoaosto 17.5.2022 § 16.

¹⁰¹ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojoaosto 17.5.2022 § 16.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

vaikutusta toiminnan kehittämiseen. Päivitetystä arviointiperiaatteista vastaavat porastukset ovat poistuneet, ja toiminnan kehittäminen on tuotu osaksi arviointiperusteita. Myös hakuajoissa tapahtui muutos: nykyisin ympäri vuoden haettavissa olevat projektiavustukset olivat ennen päivitystä haettavissa ympäri vuoden vain tietyissä kokoluokissa, alle 50 000 euron suuruisissa avustuksissa.¹⁰²

Avustuslajien ehtoja on pyritty jäsentämään ja avaamaan ymmärrettävästi niiden päivityksessä. Palvelustrategia toimii tässäkin taustana, sillä palvelustrategian mukaan kulttuuripalvelukokonaisuus ei tuota palveluita, joita jokin muu taho pystyy tuottamaan kaupunkilaisia paremmin palvelevasti. Se ei myöskään tue rahallisesti eikä lähikohtaisesti itse tuota markkinaehtoisesti itseään kannattelevia kulttuurin muotoja tai toimintaa.¹⁰³ Esimerkiksi aikuisten avoimen, säännöllisen harrastustoiminnan avustaminen ja henkilökohtaiset taitelija-apurahat ovat huomioitu avustusten rajauksissa.¹⁰⁴

Taide- ja kulttuuriavustuksilla tuetaan ensisijaisesti ehdoissa määriteltyjen periaatteiden mukaista toimintaa. Kuitenkin muunkinlainen toiminta voidaan ottaa huomioon täydentävänä toimintamuotona. Näin ollen esimerkiksi taiteen ja kulttuurin resurssien merkityksen sekä kansainvälisten ulottuvuuksien huomioiminen osana avustamista voi olla mahdollista. Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat toimijat rajataan tällä hetkellä kehittämisavustusten ulkopuolelle.¹⁰⁵

2.2.2 Avustuksia ja toimintoja kohdistetaan alueellisesti

Avustusten myöntämisen arviointiperusteissa on huomioitu palvelustrategian tavoite taiteen ja kulttuurin yhdenvertaisesta saavuttamisesta.¹⁰⁶ Taiteen ja kulttuurin tukeminen avustuksin on keskeinen tapa edistää niiden yhdenvertaista saavutettavuutta. Helsingissä olisi huomattavasti vähemmän taide- ja kulttuuritarjontaa, ja tapahtumiin tai toimintaan osallistuminen olisi kalliimpaa, mikäli toimintaa ei tuettaisi avustuksilla. Lisäksi erilaiset kaupungin tilat, kuten kulttuuritalot, mahdollistavat tapahtumien järjestämisen ja niihin hankitaan myös erilaisia tuotantoja.¹⁰⁷

Saavutettavuuteen liittyvä toimintojen järjestämisen sijainti on myös huomioitu avustusten arviointiperusteissa. Avustuksia myönnettäessä tarkastellaan avustettavien toimintojen sijoittumista eri kaupunginosiin ja siten pyritään saattamaan erilaisia tapahtumia ja toimintaa lähemmäksi eri alueiden kaupunkilaisia. Lisäksi Helsingin mal-

¹⁰² Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuurijaosto 20.3.2018 § 10, Avustusmuodot ja arviointiperusteet -liite; Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16, Kulttuuri- ja kirjastojaoston avustuslajit ja arviointiperusteet -liite.

¹⁰³ Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia 2021, 4.

¹⁰⁴ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

¹⁰⁵ Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 17.5.2022 § 16.

¹⁰⁶ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 10.11.2023.

¹⁰⁷ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

lin yhteydessä keskustan isoimpia taidelaitoksia kannustetaan toimimaan pitkäjänteisessä yhteistyössä alueellisten yhteisöjen kanssa.¹⁰⁸ Myös vuosina 2023–2025 käynnissä olevassa toimialan palveluverkkosuunnittelussa tavoitellaan elinvoimaisuuden takaamista kaikilla kaupungin alueilla.¹⁰⁹ Vuonna 2023 palveluverkkosuunnittelussa kerättiin tietopohjaa siitä, miten palveluja kannattaa kohdentaa eri alueille. Kerätyt tiedot auttavat myös arvioimaan sitä, miten avustuksia kannattaa tulevaisuudessa kohdentaa. Vuoteen 2026 mennessä toteutetaan myös tietojohtamisen visio työ, joka tulee auttamaan tiedon keräämisessä ja kaupunkilaisten tarpeiden ymmärtämisessä, jotta toimialan toimintoja saadaan kohdistettua oikeille asukasryhmille ja alueille.¹¹⁰

2.2.3 Erityisesti lasten yhteyttä taiteeseen tuetaan

Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan palvelustrategian tavoitteena on mahdollistaa kulttuurinen kokijuus ja tekijyys, sekä varmistaa yhdenvertaiset mahdollisuudet yhteyteen taiteeseen läpi elämän kaikille kaupunkilaisille. Tarvittaessa yhdenvertaisuutta vahvistetaan positiivisella erityiskohtelulla. Tavoitteena on myös kehittää saavutettavia ja asiakkaiden luokse tulevia kulttuuripalveluita.¹¹¹

Toimialan asiantuntijoiden mukaan mahdollisuus läpi elämän jatkuvaan yhteyteen taiteeseen alkaa lapsena ja lähtee lasten kulttuurista. Lapsia pyritään saamaan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan taide- ja kulttuuritoiminnan piiriin esimerkiksi Annantalon taidekeskuksessa, jossa annetaan koulupäivän sisällä tapahtuvaa opetusta.¹¹²

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala järjestää kummilapsitoimintaa lasten kulttuurin ja taiteen piiriin saamiseksi. Toiminta on kaupungin omaa palvelutuotantoa, eikä avustettavaa toimintaa. Kulttuurin kummilapset -ohjelma aloitettiin vuonna 2020. Ohjelman avulla Helsingissä asuvat vuonna 2020 tai sen jälkeen syntyneet lapset voidaan ilmoittaa kummilapsiksi. Ohjelma jatkuu, kunnes lapset ovat kouluikäisiä. Kummilapsiksi rekisteröidyt saavat kummikseen kulttuuritoimijan ja kaksi kertaa vuodessa sähköpostitse kutsun, jonka kautta heidät pääsee ilmoittamaan heille parhaiten sopiviin kulttuuritapahtumiin. Tarjottavat tapahtumat on suunniteltu tukemaan lapsen kehitystä ja hyvinvointia ja ne on suunniteltu kunkin lapsen kehitysvaiheelle sopiviksi. Palveluita on tarjoamassa yli 30 taide- ja kulttuuritoimijaa. Palvelu on osallistujille maksuton. Taulukossa 3 on esitetty toimintaan liitettyjen lapsien määrät vuosilta 2020–2023.¹¹³

¹⁰⁸ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹⁰⁹ Helsingin kaupungin talousarvio 2023, s. 246–247.

¹¹⁰ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹¹¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 10.11.2023.

¹¹² Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹¹³ <https://kummilapset.hel.fi/fi/>. Luettu 21.12.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 3. Kulttuurin kummilapset -toimintaan liitetyt lapset.¹¹⁴

Vuosi	Mukaan liitetyjä lapsia
2020	2 302
2021	3 293
2022	5 005
2023	6 292
Yhteensä	16 892

Kouluiän saavuttaessaan lapset siirtyvät taiteen perusopetuksen piiriin. Taiteen perusopetuksen toimintoihin saadaan vuosittain valtionosuuksia noin 15 miljoonaa euroa eri helsinkiläisille toimijoille. Lisäksi Helsinki käyttää noin viisi miljoonaa euroa vuodessa taiteen perusopetukseen. Panostuksista taiteen ja kulttuurin edistämiseen valtaosa kohdistuu lapsiin.¹¹⁵

Erillisten kohdennettujen tukien, avustusten ja toimintojen lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tarjoamien ja mahdollistamien kulttuuripalveluiden koko kirjo on kaiken ikäisten kaupunkilaisten käytettävissä. Tämä toimialan palvelutarjonta on siten osa helsinkiläisten yhteyttä taiteeseen kaikissa elämän vaiheissa.¹¹⁶

Tavoista, joilla edistetään ikääntyneiden helsinkiläisten yhteyttä taiteeseen, kerrotaan luvussa 2.3.

2.2.4 Avustukset turvaavat taide- ja kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä

Taide- ja kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä tuetaan ensisijaisesti avustuksilla. Kehittämisasiavustukset tarjoavat taide- ja kulttuuritoimijoille mahdollisuuden kehittää toimintaansa siten, että niiden toimintaedellytyksetkin paranevat. Toiminta-avustukset puolestaan turvaavat ja mahdollistavat toimimista, kun toimija ei itse saa ylläpidettyä sitä. Toiminta-avustuksilla tuettavan toiminnan ei lähtökohteisesti ole tarkoitus olla markkinaehtoisesti toimivaa. Avustukset ovat kulttuurialalla hyvin tyypillinen osa toimijoiden rahoitusta. Korona-avustuksilla mahdollistettiin myös toimijoiden selviäminen poikkeuksellisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa normaali toiminta

¹¹⁴ Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan intranet, haettu 9.2.2024.

¹¹⁵ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹¹⁶ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kävi mahdolliseksi. Tämä poikkeuksellinen tukeminen ei kuitenkaan kuvaa toiminta-avustusten normaaleja tavoitteita.¹¹⁷

Avustusten lisäksi toimiala järjestää infotilaisuuksia ja pyrkii viestimään esimerkiksi kumppanikirjeiden ja -tapaamisten avulla kaupungin jakamista eri avustuksista ja niiden kriteereistä. Kumppanikirjeessä ja parhaillaan rakenteilla olevalla kumppanisivustolla jaetaan tietoa kulttuurikentän toimijoita kiinnostavista kaupungin tarjoamista mahdollisuuksista, eri avustuksista mutta myös muista tavoista toimia yhteistyössä kaupungin kanssa. Kaksi kertaa vuodessa järjestettävissä kumppanuustapaamisissa kentän eri toimijat pääsevät keskustelemaan keskenään ja jakamaan toisilleen hyviä ratkaisuja ja käytäntöjä toimintaansa liittyen. Tietoa jaetaan myös avustuslajikohtaisesti. Esimerkiksi monivuotista toiminta-avustusta saavien toimijoiden kanssa on järjestetty toimijakohtaisia tapaamisia, joissa käydään läpi heidän tilannettaan ja heidän toimintaansa liittyviä erityiskysymyksiä. Yksittäiset toimijat voivat myös olla toimialaan yhteydessä itselleen sopivalla tavalla saadakseen tietoa ja tukea kaupungilta. Tapaamisissa sekä toimijat että toimiala saavat tietoa toisistaan. Aiemmin toimijoille järjestettiin myös infotilaisuuksia toimialan, taiteen edistämiskeskuksen ja muiden taiteita ja kulttuuria tukevien rahastojen kanssa. Viimeisin tällainen tapahtuma on järjestetty vuonna 2020. Vastaavien tapaamisten järjestäminen ei ole ollut mahdollista tämän jälkeen.¹¹⁸

Toimijoilta tulleen palautteen perusteella ensisijainen uhka toimintaedellytyksille on rahoituksen vähäisyys. Erityisesti koronapandemian aikana ja sen jälkeen toimijoiden tulot ovat laskeneet, rahan arvo on laskenut, eivätkä kaupungin avustusmäärärahat ole kasvaneet. Myös kuluttajien kasvanut epävarmuus ja sen aiheuttamat muutokset osto- ja kulutuskäyttäytymiseen ovat heikentäneet toimijoiden taloudellista tilannetta.¹¹⁹

Avustusten myöntämisen arviointiperusteissa on myös huomioitu palvelustrategian tavoite taiteen ja kulttuurin tarjonnan monimuotoisuudesta ja monipuolisuudesta.¹²⁰ Yksi avustusten perusarviointikriteereistä on, miten avustuksen saaja toteuttaa monimuotoisuutta ja monipuolista tarjontaa. Harkinnassa käytetään kriteereitä, jotka huomioivat uusien taiteenlajien tukemisen, vaikkakin tähän liittyen on aiemmassa luvussa nostettuja ongelmia.¹²¹

¹¹⁷ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

¹¹⁸ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

¹¹⁹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹²⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 10.11.2023.

¹²¹ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.2.5 Avustuksia kohdennetaan alueelliseen ja osallistavaan toimintaan

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala edistää kaupunkilaislähtöistä toimintaa tukemalla kaupunkikulttuuria, esimerkiksi kyläjuhlia ja kaupunginosatapahtumia. Lisäksi Helsingin mallilla tuetaan ja mahdollistetaan taidelaitosten osallistavaa toimintaa kaupunginosissa ilman, että toimiala on itse järjestävänä tahona. Helsingin mallissa keskiössä ei ole niinkään taiteen tuottaminen ja tekeminen, vaan taidelähtöisten menetelmien käyttäminen asukkaiden osallistamisessa.¹²²

Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialalla on myös työntekijä, jonka tehtäväkuvaan kuuluu kaupunkikulttuurin edistäminen ja paikallisissa verkostoissa asiantuntijana toimiminen. Suunnitteilla on myös niin sanottu postinumero seuranta, jonka avulla pystyttäisiin seuraamaan tapahtumien ja toiminnan alueellista jakautumista.¹²³

Projektiavustusten myöntäminen rekisteröitymättömille toimijoille mahdollistaa järjestäytymättömienkin tahojen kaupunkilaislähtöisen toiminnan ilman edellytystä ammattimaisuudesta.¹²⁴

Kaupunkilähtöistä kulttuuria tuetaan myös työllistämishankkeella, jossa kerran vuodessa palkataan kahdeksan työtöntä muusikkoa soittamaan Stadin juhlaorkesteri-yhtyeessä. Stadin juhlaorkesteri käy soittamassa eri kaupunginosatapahtumissa hyvin edullisesti.¹²⁵

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan lisäksi kaupunginkanslialla on osallisuusyksikkö, joka myöntää asukasosallisuuteen liittyviä pienavustuksia. Nämä avustukset on tarkoitettu asukastilojen ylläpitämiseen ja niiden toiminnan koordinointiin sekä asukasosallisuutta parantavien rakenteiden ja menetelmien kehittämiseen. Avustuksia ovat kerran vuodessa haettava yleisavustus ja toiminta-avustus, sekä jatkuvasti haettava oleva pienavustus. Pienavustus on tarkoitettu muiden avustuslajien uusia tai alkavia hankkeita varten ja toimintaa tai lyhyen aikavälin kertaluonteisia projekteja varten. Yksikkö tarjoaa avustusten lisäksi tiloja yhteiselle tekemiselle ja neuvoja tapahtumajärjestäjille. Tarjottavien tilojen joukossa ovat Stadin yhteisötalot, jotka ovat kaikille avoimia harrastus- ja kohtaamispaikkoja. Yhteisötalotoiminnan tavoitteena on muun muassa lisätä kaupunkilaisten osallisuutta. Taloissa voi osallistua erilaisiin tapahtumiin ja kaupunkilainen voi myös osallistua ideoimaan ja toteuttamaan talossa tapahtuvaa toimintaa. Talojen toiminta on kävijöille maksutonta, mutta tilat ovat myös

¹²² Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹²³ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹²⁴ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹²⁵ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl. 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

varattavissa yhdistysten ja järjestöjen toimintaan tai yksityiskäyttöön maksua vastaan.¹²⁶

Kaupunginkanslian osallisuustoiminta on muodoltaan osittain lähellä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kaupunkilaislähtöisiin toimintamuotoihin kohdistuvaa avustustoimintaa. Haastatellut asiantuntijat toivoisivat kaupunginkanslian toiminnan kohdentumisen tarkempaa määrittelyä siten, että raja näiden kahden toimialan toiminnan välillä tulisi selkeämmäksi. Kaupungilla käytössä olevista tukijärjestelmistä hakemusten käsittelijät voivat kuitenkin nähdä kaikki toimijoiden hakemukset ja hakemuksia siirretään tarvittaessa oikean avustajatahon käsiteltäväksi.¹²⁷

2.3 Ikääntyneiden kulttuuri- ja taidetoimintaa tuetaan eri keinoin

Ikääntyneillä tarkoitetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa henkilöä. Koska vanhuuseläkkeeseen oikeuttava ikä vaihtelee riippuen syntymävuodesta, tilastotarkasteluissa ikääntyneeseen väestöön lasketaan vakiintuneen käytännön mukaan 65 vuotta täyttäneet. Ikääntyneiden määrä Helsingissä on ollut kasvussa erityisesti vuodesta 2010 lähtien.¹²⁸ Alla olevasta kuviosta 9 nähdään ikääntyneiden määrä Helsingissä ikäluokittain vuosina 2000–2022. Ikääntyneiden osuuden koko Helsingin väestöstä ennustetaan myös kasvavan yli 21 prosenttiin vuoden 2049 loppuun mennessä, jolloin Helsingissä asuisi noin 177 000 ikääntynyttä. Ikääntyneistä hieman yli 100 000 asuu omassa kodissaan.¹²⁹

¹²⁶ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023; <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta/tukea-yhdessa-tekemiseen>. Luettu 17.1.2024; <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta/tukea-yhdessa-tekemiseen/stadin-yhteisotalot>. Luettu 17.1.2024; <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/asukasosallisuuden-avustukset>. Luettu 17.1.2024.

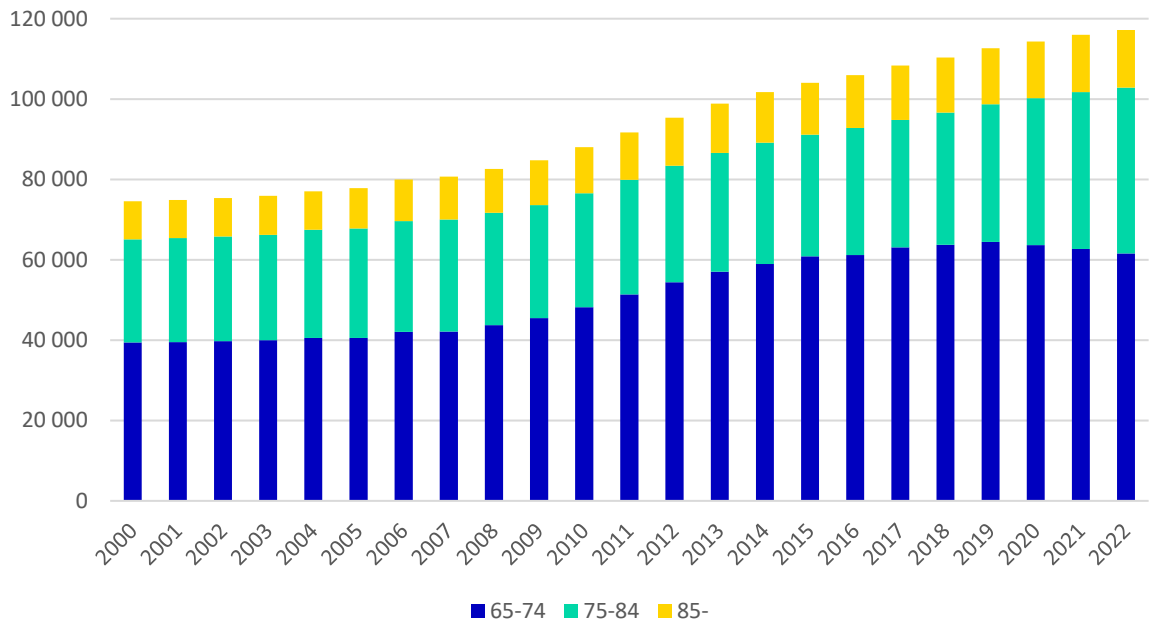
¹²⁷ Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu 6.10.2023.

¹²⁸ <https://ikaantyneethelsingissa.fi/>. Luettu 31.1.2024.

¹²⁹ <https://ikaantyneethelsingissa.fi/>. Luettu 31.1.2024; Erityissuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 9. Ikääntyneiden määrä Helsingissä vuosina 2000–2022¹³⁰

Ikääntyneiden kulttuuri- ja taidetoimintaa tuetaan ensisijaisesti avustuksin. Kulttuuri- ja taidetoimintaan osallistumista ja harrastamista tukevat myös toimialan tarjoamat kulttuuripalvelut, kuten orkesteri ja kirjastot. Myös kulttuurikeskukset tuottavat osaltaan palveluita myös ikääntyneille. Lisäksi ikääntyneiden kulttuuritarjontaa lisätään luvussa 2.3.3 esiteltävällä Lämpö-yhteishankkeella ja sen jatkohankkeella. Etäkulttuuripalveluiden systemaattista kehittämistä edistetään myös rakentamalla valtakunnallinen kehittäjäfoorumi sekä tekemällä selvityksiä alan käsitteistöön, tekijänoikeuskysymyksiin sekä rahoitus- ja ansaintamalleihin liittyen. Tämä hanke saa opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuurin ja luovien alojen rakennetukea.¹³¹

Muun ikääntyneiden toiminnan edistämisen lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala osallistuu kulttuurisen seniori- ja vanhustyön valtakunnallisen AILI-verkoston¹³² Aura-hankkeeseen. Hankkeessa kartoitetaan ikääntyneiden kulttuurihyvinvoinnin nykytilaa verkoston 13 kunnan ja hyvinvointialueiden yhdyspintatyöskentelyssä.¹³³ Hankkeen tavoitteena on, että kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden vahva rooli ikääntyneiden

¹³⁰ Tilastokeskus, ajettu 31.1.2024.

¹³¹ Erytyssuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

¹³² AILI-verkosto on 13 kunnan kulttuuripalveluiden ja hyvinvointialueiden asiantuntijoiden muodostama verkosto, joka edistää ikääntyneiden kulttuuristen oikeuksien toteutumista. <https://ailiverkosto.fi/index.html>. Luettu 6.2.2024.

¹³³ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/ajankohtaista-kulttuurin-avustuksista>. Luettu 1.2.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kulttuurihyvinvoinnin ja -osallisuuden edistämiseksi säilyä aktiivisena, taide- ja kulttuurikentän ymmärrys ja osaaminen ikäystävällisistä kulttuuripalveluista parantuu ja että AILI-verkosto laajenee kolmeen uuteen kuntaan ja hyvinvointialueeseen.¹³⁴

2.3.1 Ikääntyneiden kulttuuritoimintaa tuetaan erillisavustuksella

Ikääntyneiden kulttuuritoiminnan edistämiseen on kohdennettu harkinnanvarainen erillisavustus, joka on tarkoitettu iäkkäiden ihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä tukevalle kulttuuritoiminnalle. Avustus on haettavissa vuosittain siihen varatun määrärahan puitteissa. Avustuksen myöntämisestä päättää kulttuuri- ja kirjastojohto, mutta avustushaku valmistellaan yhteistyössä toimialan liikuntapalveluiden kanssa. Tavoitteena on tukea erityisesti kotona asuvien iäkkäiden ihmisten mahdollisuuksia elää laadukasta ja kokemusrikasta elämää, jossa he ovat aktiivisia toimijoita. Kulttuuritoimintaan osallistumisen kaltaisilla ennaltaehkäisevillä ja hyvinvointia lisäävillä toimenpiteillä pyritään vastaamaan väestön ikääntymisen tuomiin haasteisiin. Avustus rahoitetaan kaupungin käyttöön tulevilla valtionperintörahoilla. Sitä on jaettu kolmena edeltävänä vuotena ja vuoden 2024 haku on arviointihetkellä käynnissä. Jaettava summa on ollut vuosittain 1,3 miljoonaa euroa.¹³⁵

Avustuksen hakijan tulee olla oikeustoimikelpoinen rekisteröity taide- ja kulttuurialalla toimiva yhteisö. Yksityishenkilöt tai rekisteröimättömät työryhmät eivät voi hakea tätä erillisavustusta. Hakijoilta edellytetään lisäksi kumppanuuksia, mutta kumppanit voivat olla myös rekisteröimättömiä yhteisöjä, toimintaryhmiä tai yrityksiä. Avustuksen hakija kuitenkin vastaa sen käytöstä ja raportoinnista.¹³⁶

Avustusta hakevien hankkeiden vertailussa ja arvioinnissa painotetaan hankkeita, jotka edistävät iäkkäiden ihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä uudella kumppanuuksilla ja toimintamalleilla. Kriteereissä painotetaan erityisesti saavutettavuutta¹³⁷ ja toimintaa, joilla vahvistetaan iäkkäiden ihmisten osallisuutta ja toimijuutta. Myös ikääntyneiden osallisuutta hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen korostetaan. Arviointiperusteiden mukaan avustettavien hankkeiden tulee edistää ainakin yhtä seuraavista tavoitteista:

- Lähipalveluiden tai alueellisen taide- ja kulttuuritoiminnan kehittäminen
- Digitaalisten tai etänä toteutettavien kulttuuritoimintojen kehittäminen
- Vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen kehittäminen

¹³⁴ <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/aura-hanke-kunnat-ja-hyvinvointialueet-ikaantyneiden-kulttuurihyvinvointia/kehittamisen-polku>. Luettu 1.2.2024.

¹³⁵ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/erillishaku-kulttuurin-avustukset-iakkaiden-ihmisten>. Luettu 1.2.2024.

¹³⁶ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/erillishaku-kulttuurin-avustukset-iakkaiden-ihmisten>. Luettu 1.2.2024.

¹³⁷ Hakukriteereissä saavutettavuudella tarkoitetaan toiminnan riittävän lähellä olemista ja esteetöntä saavuttamista. Erillisavustuksen haun taustamateriaali, [Taustatukimateriaali iäkkäiden ihmisten liikkumista ja kulttuuritoimintaa edistävä avustushaku 2022 \(hel.fi\)](#). Luettu 13.2.2024.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- Taide- ja kulttuuritoimijoiden osaamisen kehittäminen uusien työtapojen tai rakenteiden luominen.¹³⁸

Suunnitelmissa kannustetaan myös huomioimaan moninaisuus, kuten esimerkiksi iäkkäät maahanmuuttajat. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota lisäksi hankkeiden alueellisuuteen, jotta toimintaa saadaan kohdennettua eri kaupunginosiin. Myönnettyä avustusta voi käyttää hankkeesta johtuviin kuluihin, mutta ei suoranaisesti perustoinnin kuluihin. Hankkeilta vaaditaan myös omarahoitusosuus, mutta osuuden suuruutta ei hakuehdoissa määritellä.¹³⁹

Avustuksen tavoitteet ja tuettavan toiminnan kriteerit ovat pysyneet melko samanlaisina vuodesta toiseen. Johdonmukaisilla tavoitteilla toimiala pyrkii mahdollistamaan taide- ja kulttuuritoimijoiden toiminnan kehittämisen painopisteiden mukaisesti. Tavoitteita mahdollisesti päivitetään tulevaisuudessa, mutta tällä hetkellä ne mukailevat kaupunkistrategiaa ja hyvinvointisuunnitelmaa¹⁴⁰, joten päivitykselle ei ole välitöntä tarvetta.¹⁴¹

Kulttuuri- ja kirjastojaosto on tehnyt päätöksen vuoden 2023 erillisavustuksen jakamisesta 18.4.2023. Hakuaikana 9.1.–10.2.2023 saapui yhteensä 54 hakemusta, joista yksi peruutettiin hakijayhteisön pyynnöstä. Avustuksia haettiin yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa, keskimäärin noin 48 000 euroa per hakija. Hakemuksista 24:ään ei myönnetty avustusta, koska hanke ei valikoitunut vertailussa avustettavaksi, hanke ei täyttänyt riittävästi avustukselle asetettuja kriteereitä ja painopisteitä tai hakija ei ollut hakukelpoinen. Päätöksellä jaettiin koko 1,3 miljoonan euron summa 29 eri hakijalle. Myönnettyä avustusta kohdennettiin muun muassa ikäihmisten työpajatyöskentelyyn, podcast-tuotantoon ja -jakeluun, lähiharrasteryhmien toteuttamiseen ikäihmisille sekä ikäihmisten toimintaan ja ikäihmisten kanssa toteutettavaan Urban Jungle Unicorn -katuteatteriperformanssiteoksen valmistamiseen ja esittämiseen.¹⁴²

Vuonna 2024 jaettavan erillisavustuksen hakuaika oli 15.1.–9.2.2024 ja kulttuuri- ja kirjastojaosto tekee päätöksen rahoitettavista hankkeista 16.4.2024. Avustuksiin käytettävä määräraha on sama 1,3 miljoonaa euroa. Avustus rahoitetaan osuudella valtion perintörahoista, joten muutokset saatavaan määrään tai sen kohdistamiseen ovat mahdollisia. Tällaista muutosta ei kuitenkaan ole tällä hetkellä tiedossa. Toi-

¹³⁸ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/erillishaku-kulttuurin-avustukset-iakkaiden-ihmisten>. Luettu 1.2.2024.

¹³⁹ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/erillishaku-kulttuurin-avustukset-iakkaiden-ihmisten>. Luettu 1.2.2024.

¹⁴⁰ Hyvinvointisuunnitelman avulla johdetaan, ohjataan ja kehitetään helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä, <https://hyte.hel.fi/hyvinvointisuunnitelma/>. Luettu 5.2.2024.

¹⁴¹ Erytyssuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

¹⁴² Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto 18.4.2023 § 9; [Urban Jungle Unicorn — Kulttuurimyly](#). Luettu 12.2.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl. 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

mialan asiantuntijan mukaan tuen tavoitteet pitkäjänteisestä toiminnan kehittämisestä ja kysynnän kasvattamisesta voisivat vesittyä, mikäli avustus pienenesi tai poistuisi.¹⁴³

Toimialalla nykyisin jaettavan erillisavustuksen summa nähdään riittävänä tähän avustusmuotoon – kotona asuvien ikäihmisten kulttuuri- ja taidetoiminnan edistämiseen. Määrärahaa kasvattamalla ei välttämättä saataisi enempää vaikuttavuutta. Jotta ikäihmiset tavoitettaisiin ja heille voitaisiin tarjota palveluja, olisi kuitenkin toimialan asiantuntijan mukaan tarpeellista panostaa avustusmäärärahojen kasvattamisen sijaan muiden toimintojen kehittämiseen. Esimerkiksi ostopalvelujen käyttö mahdollistaisi hankittavien palvelujen paremman räätälöinnin ja kohderyhmien tarpeisiin vastaamisen. Haasteena nykyisessä toimintamuodossa on esimerkiksi muualta Suomeen tulleiden ikäihmisten tavoittaminen ja taide- ja kulttuuripalvelujen räätälöinti heidän tarpeisiinsa.¹⁴⁴

2.3.2 Kotona asuvat ikääntyneet ovat kohderyhmänä

Helsingin hyvinvointisuunnitelmassa on esitetty tavoite kehittää muun muassa ikääntyneiden kotiin tarjottavia kulttuuri- ja taide-elämyksiä. Tällaista toimintaa on esimerkiksi kulttuuritoimijan sovittu vierailu ikäihmisen kotona yhteistyössä kotihoidon kanssa. Vierailuilla on esimerkiksi sanoitettu laulu yhdessä asiakkaan kanssa, minkä jälkeen toimija on esittänyt yhdessä luodun laulun. Lisäksi on toteutettu esimerkiksi muotokuvien tekemistä hoivapalveluiden piirissä oleville ikäihmisille taiteilijoiden toimesta, minkä jälkeen teokset on esitetty näyttelyssä.¹⁴⁵

Vuonna 2023 iäkkäiden ihmisten kulttuuritoiminnan edistämiseksi kohdennetun 1,3 miljoonan euron avustuksen kohderyhmänä olivat erityisesti kotona asuvat ikääntyneet, joiden osallistumismahdollisuuksia kulttuuritoimintaan haluttiin parantaa. Yhtenä avustuksen myöntämisen painopisteenä on saavutettavuus. Avustusta saavat toimijat määrittelevät, millä tavoin hankkeen toimintoja pyritään tekemään ikäihmisille saavutettavaksi.¹⁴⁶

Tuettujen hankkeiden seurauksena toimialalla on havaittu, että kysyntä taide- ja kulttuuripalveluille on kasvanut ikäihmisten keskuudessa. Hankkeet ovat siis kyenneet tuottamaan mielekkäitä vapaa-ajan taide- ja kulttuuripalveluita. Hankkeiden pidemmän aikavälin vaikuttavuudesta ikäihmisten elämään on kuitenkin vielä vaikea vetää johtopäätöksiä. Hankkeita toteuttavat toimijat ovat kuitenkin oppineet paljon kohde-

¹⁴³ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/erillishaku-kulttuurin-avustukset-iakkaiden-ihmisten>. Luettu 2.2.2024; Erytyissuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

¹⁴⁴ Erytyissuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

¹⁴⁵ Erytyissuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

¹⁴⁶ <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/ajankohtaista-kulttuurin-avustuksista>. Luettu 31.1.2024; Erytyissuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ryhmästä ja sen tarpeista, mikä voi auttaa kehittämään ikäihmisille suunnattua toimintaa jatkossakin. Saadut opit ovat erityisen tärkeitä toiminnalle, jossa ikäihminen on aktiivinen osallistuja, eikä ainoastaan katsoja tai kuuntelija. Aktiivisella osallistumisella tarkoitetaan suunnittelussa tai toteuttamisessa mukana olemista esimerkiksi tanssimalla, laulamalla tai näyttelemällä.¹⁴⁷

Kotona asuvien ikääntyneiden osallistumismahdollisuuksia tukee myös kulttuurikaveri-toiminta. Toimintaa toteutettiin aiemmin suoraan kaupungin omana toimintana, mutta vuonna 2022 se siirtyi käyttöoikeussopimuksella HelsinkiMissiolle. Toiminta järjestetään nyt yhteistyössä Helsingin kaupungin ja HelsinkiMission kesken. Toimintaan on varattu vuosittain noin 80 000 euroa, joka käytetään konseptin kehittämiseen ja käytännön pyörittämiseen. Kulttuurikaverit ovat vapaaehtoisia, jotka toimivat apuna kaikille, joille kulttuuritapahtumaan lähtemisen kynnyks on korkea. Toiminnan tarkoituksena on auttaa niitä, joita tapahtumiin yksin lähteminen ei houkuttele tai joille se on vaikeaa. Kulttuurikaverit lähtevät seuraksi tapahtumaan, varaavat liput ja avustavat ja opastavat tarvittaessa tapahtumapaikalle. Kulttuurikaverin seurassa pääsylippu maksaa korkeintaan viisi euroa. Kulttuurikaverin tarjoama seura ja opastus on maksutonta. Apua pääsyyn tapahtumiin tulee myös ikääntyneiden kuljetustuen kautta. Tukea tarjotaan niille, joille liikkuminen julkisella kulkuneuvolla on hankalaa ikääntymisestä johtuvan toimintakyvyn heikkenemisen takia. Kuljetusapu on sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tarjoama palvelu.¹⁴⁸

Avustusta saaneet toimijat ovat keränneet osallistujilta palautetta joko strukturoidusti tai vapaamuotoisemmin, enimmäkseen laadullisessa muodossa. Saadun palautteen hyödyntäminen on toimialan näkökulmasta ollut tämän vuoksi vaikeaa, mutta palautteesta saatu yleiskuva on ollut pääosin positiivinen. Avustuksesta tehdään vaikuttavuuden arviointi, joka ajoittuu vuodelle 2024, eikä siten ollut käytettävissä tähän arviointiin.¹⁴⁹

Kotona asuvien ikääntyneiden taiteen ja kulttuurin erillisavustuksen ensimmäisen hankekauden 2021–2022 onnistumisesta on tehty väliraportti, jossa arvioitiin, mitä avustetuista hankkeista jäi käteen ja miten avustuskokonaisuutta voisi kehittää. Arviointi sisälsi myös liikuntatoiminnan. Kauden aikana avustettiin 22 kulttuurin hanketta yhteensä 850 000 eurolla. Arvioidut hankkeet kohdistuivat melko tasaisesti neljän painopistealueen välillä. Hankkeiden toteutuneet tapahtumamäärät vaihtelivat kolmen ja 182 välillä ja yhteenlasketut osallistujamäärät vaihtelivat kymmenen ja lähes 10 000 välillä. Alueellisesti toteutukset jakautuivat melko tasaisesti, mutta heikommin katettuja alueita löytyi. Valtaosa raportoiduista palautteista oli myönteisiä tai kiittäviä.

¹⁴⁷ Erytyssuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

¹⁴⁸ <https://www.hel.fi/fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/ikaantyneille/kulttuuria-ikaantyneille/loyda-kulttuuriohjelmaa>. Luettu 31.1.2024; Erytyssuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023; <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/senioripalvelut/ohjaus-ja-neuvonta/kuljetustuki-ikaantyneille>. Luettu 6.2.2024; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistiolounnokseen 28.2.2024.

¹⁴⁹ Erytyssuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl. 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Hanketoimijat raportoivat, että he oppivat hankkeen myötä toimimaan kohderyhmän kanssa paremmin ja saivat enemmän tietoa sen tarpeista. Raportoinnin mukaan myös osaaminen digitaalisten palveluiden tuottamisessa lisääntyi. Kokonaisuudessaan toimijakentän osaaminen lisääntyi ja uusien toimijoiden kasvattaminen kentälle edistyi.¹⁵⁰

2.3.3 Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visiota edistetään teknologiaa hyödyntämällä

Helsinki asetti keväällä 2019 itsenäisen työryhmän valmistelemaan kaupungille taide- ja kulttuurivision, joka ulottuu vuoteen 2030. Taide- ja kulttuurivisiotyön on tarkoitus vahvistaa Helsingin asemaa omaleimaisena ja kansainvälisesti kiinnostavana kulttuurikaupunkina. Visio valmistui vuonna 2020. Visiossa on mainittu toimenpide-ehdotuksena vision saavuttamiseksi, että ikäihmisille tarjottavia palveluja ja kulttuurisen vanhustyön resursseja lisätään vastaamaan kasvavaa ikääntyneiden määrää ja palveluiden tarjonnan kohdentamista ja saavutettavuutta edistetään eri tavoin, muun muassa teknologiaa hyödyntämällä.¹⁵¹

Uusien teknologioiden hyödyntäminen kulttuuripalvelujen saavutettavuuden edistämiseksi on huomioitu muun muassa ikääntyneiden kulttuuritoiminnan edistämiseen kohdennetun erillisavustuksen tavoitteissa. Avustuksella on neljä tavoitetta, joista avustuksen hakijan tulee edistää vähintään yhtä. Kaksi mainituista tavoitteista koskee kulttuuripalvelujen saavutettavuuden parantamista esimerkiksi teknologiaa hyödyntämällä: Digitaalisten tai etänä toteutettavien kulttuuritoimintojen kehittäminen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden osaamisen kehittäminen luomalla uusia rakenteita ja työtapoja. Avustus kokonaisuudessaan on kohdennettu erityisesti kotona asuvien ikäihmisten kulttuuritoimintaan.¹⁵²

Tavat, joilla teknologiaa voidaan hyödyntää, riippuvat järjestettävän toiminnan tyyppistä. Esitettävät ja katseltavat näytökset, konsertit tai esitykset on pääasiassa mahdollista saattaa etänä katseltaviksi joko suorana lähetyksenä tai nauhoituksena. Toisaalta vuorovaikutuksellinen toiminta, kuten erilaiset työpajat, voivat vaatia enemmän käytettävältä alustalta ja toiminnan suunnittelulta. Käytettyjä teknologisia keinoja ovat esimerkiksi erilaiset digitaaliset alustat, kuten YouTube-kanavat.¹⁵³

Sopivan alustan kehittämiseksi on luotu kolmivuotinen (2021–2023) projekti, jonka tarkoituksena oli rakentaa vuorovaikutteinen digitaalinen etäpalvelualusta, Lämpio (lampio.fi). Lämpion kautta on tarkoitus tarjota erityisesti ikäihmisille suunnattuja digitaalisia vuorovaikutteisia kulttuuripalveluita ja parantaa niiden saavutettavuutta. Lämpio on valtakunnallinen kaikille avoin palvelu, jota kehitetään yhteistyössä viiden

¹⁵⁰ Kulttuurin edistäminen -palvelun päälliköltä 6.11.2023 sähköpostitse saatu Pentagon Insight Oy:n esitys raportista 5.3.2023.

¹⁵¹ Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030.

¹⁵² <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/kulttuurin-avustukset/erillishaku-kulttuurin-avustukset-iakkaiden-ihmisten>. Luettu 2.2.2024; Erytyssuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

¹⁵³ Erytyssuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

suuren kaupungin ja yksityisten toimijoiden kesken. Tavoitteena on, että tämä yksityisen palveluntuottajan tarjoama palvelu tuottaisi oman ansaintamallinsa. Alusta on avoinna myös erillisavustusta hakeville taide- ja kulttuuritoimijoille esitystensä levittämiseen. Lämpöön liittyen on käynnistetty myös jatkohanke ”Estradi-, taide- ja kulttuuritoimijat estradeille”, jonka tarkoituksena on edistää taide- ja kulttuurialan osaaamista ikääntyneille suunnatuista etäkulttuuripalveluista ja niihin liittyvistä ansaintamahdollisuuksista järjestämällä koulutuksia ja kokeiluja.¹⁵⁴

Digitaalisten palveluiden tarjonnan lisäksi huomiota on kiinnitetty myös niiden saavutettavuuteen löydettävyyden ja käytettävyyden osalta. Osa ikääntyneistä osaa käyttää digitaalisia palveluita hyvin, mutta osa tarvitsee käytössä tukea. Osassa erillisavustuksella tuettavista hankkeista on pyritty tukemaan ja ohjaamaan digilaitteiden käyttämisessä, mutta hankkeet eivät sinänsä ole tarkoitettu digineuvonnaksi, vaan etänä ja digitaalisesti toteutettaviksi kulttuuripalveluiksi. Erityisesti erilaisten tarjolla olevien palveluiden saattaminen ikäihmisten tietoon vaatii vielä todella paljon työtä. Löydettävyyden parantamiseen on odotettavissa apua muun muassa kansallisen kestävä kasvun hankkeesta, jonka osana on tarkoitus rakentaa verkkoon palvelutarjotin. Palvelutarjottimesta on tarkoitus saada tietoa kaikista kuntalaisille tarjottavista palveluista, myös kulttuuritarjonnasta ja -palveluista.¹⁵⁵

¹⁵⁴ <https://lampio.fi/fi/apua-ja-palautetta>. Luettu 6.2.2024; Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistioluonnokseen 28.2.2024.

¹⁵⁵ Erityissuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko kaupunki jatkanut kulttuuriavustusten kehittämistä kaupunkistrategian ja kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian mukaisesti. Kysymykseen voidaan vastata, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on osittain jatkanut kulttuuriavustusten kehittämistä edellä mainittujen strategioiden mukaisesti.

Kulttuuriavustuksia on kehitetty; esimerkiksi avustuslajit ja arviointiperusteet on päivitetty vuonna 2022. Kaupunkistrategian mukaisen tavoitteen ei kuitenkaan suoraviihtävällä tavalla voida todeta toteutuneen. Kaupunkistrategian mukaan avustusten kehittämistä jatketaan, jotta myös uusia toimijoita ja taiteenlajeja voi nousta kaupungin tuen piiriin. Uusissa arviointiperusteissa on pyritty nostamaan esiin uusia taiteenlajeja, ja taiteenlajien moninaisuus onkin yksi asia, jota avustusta myönnettäessä arvioidaan. Kuitenkaan uusia taiteenlajeja ja toimijoita ei tavoitella esimerkiksi luomalla kiintiöitä eri taiteenlajeille. Yksittäistä kategorialuokkaa merkittävämpänä pidetään sitä, miten taiteen sisällöt ja toteutustavat muokkautuvat ja uudistuvat. Taiteenlajit risteävät toisiaan, jolloin yksittäinen teos voidaan määritellä samanaikaisesti moneen eri kategoriaan. Kulttuuriavustusten arviointikriteerien avulla mahdollistetaan se, että kuka tahansa, joka täyttää kriteerit, voi hakea avustusta.

Vuosina 2019–2023 kulttuuriavustuksia myönnettiin vuosittain lähes samoille taiteenlajeille. Suosituimmat taiteenlajit olivat musiikki ja teatteri, ja niille myönnettiin eniten kulttuuriavustuksia sekä euro- että kappalemääräisesti. Vuosien varrella uusia taiteenlajeja ei ole noussut avustusten piiriin. Hakijoita ohjataan valitsemaan toimintaansa parhaiten kuvaava taiteenlaji, joten esimerkiksi monet esitystaiteen toimijat voivat valita taiteenlajikseen teatterin, ja sanataiteen toimijat kirjallisuuden. Tämä voi johtaa osaltaan siihen, miksi tilastoja tarkastellessa taiteenlajit eivät ole viime vuosina muuttuneet.

Uusien toimijoiden nousemista kulttuuriavustusten piiriin ei voitu arvioida. Kulttuuriavustusten arviointikriteerien mukaan pääasiassa kuka tahansa voi hakea kulttuuriavustuksia. Uusien toimijoiden hakemukset arvioidaan täysin samalla tavalla kuin sellaisten toimijoiden, jotka ovat jo aiemmin olleet kulttuuriavustusten piirissä. On vaikea arvioida sitä, milloin avustuksen hakija on uusi toimija. Esimerkiksi sama toimija voi hakea kulttuuriavustusta yksityishenkilönä, työryhmän jäsenenä tai samanaikaisesti molempina. Sama organisaatio voi myös eri vuosina koostua eri henkilöistä. Kulttuurin edistäminen -palvelussa on tehty vuodesta 2023 omaa sisäistä seurantaan siitä, mitkä toimijat ovat uusia hakijoita. Koska seuranta on tehty vasta vähän aikaa, ei ole mahdollista vertailla, miten uusien hakijoiden määrä on ajan saatossa kehittynyt. Uusien hakijoiden ja toimijoiden kunnollista seurantaan varten on määriteltävä se, mitä uudella toimijalla tarkoitetaan.

Tavoitetta helsinkiläisten mahdollisuuksista kohdata, kokea, osallistua ja toteuttaa taidetta ja kulttuuria on toteutettu kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

mukaisesti. Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian eri osa-alueita on pyritty toteuttamaan ensisijaisesti kohdentamalla avustuksia. Strategian tavoitteet on otettu huomioon avustusten myöntämisen arviointiperusteissa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan lisäksi kaupunginkanslialla on osallisuusyksikkö, joka myöntää asukasosallisuuteen liittyviä pienavustuksia. Pienavustukset on tarkoitettu asukastilojen toiminnan koordinointiin ja ylläpitämiseen sekä asukasosallisuuden kehittämiseen. Kaupunginkanslian tarjoama osallisuustoiminta on muodoltaan osittain lähellä toimialan kaupunkilaislähtöisiin toimintamuotoihin kohdistuvaa avustustoimintaa. Näiden toimintojen kohdentumisen rajautuminen ei toimialan asiantuntijoiden mukaan ole täysin selkeä. Hakemusten käsittelijät kuitenkin näkevät tukijärjestelmistä kaikkien toimijoiden hakemukset, eikä riskiä päällekkäisistä tuista ole.

Ikääntyneiden kulttuuri- ja taidetoimintaan osallistumista ja harrastamista on tuettu. Talousarvion tavoitteen mukaisesti ikääntyneiden kulttuuritoiminnan edistämiseen kohdennetut avustukset on myönnetty vuoden 2023 aikana. Kotona asuvien ikääntyneiden osallistumista taide- ja kulttuuritoimintaan on tuettu, erityisesti siihen kohdistetulla erillisavustuksella. Lisäksi Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision toimenpide-ehdotuksen mukaisesti ikäihmisille tarjottavien kulttuuripalvelujen saavutettavuutta on edistetty osallistumalla uusien digitaalisten alustojen luontiin ja ottamalla tavoite huomioon avustuksen myöntämiskriteereissä.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on tehnyt kaupunkistrategian ja kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian mukaisia toimenpiteitä kulttuuriavustusten kehittämiseksi. Uusien toimijoiden ja taiteenlajien nousemista kaupungin tuen piiriin kaupunkistrategian mukaisesti on kuitenkin ollut haastavaa osoittaa toteutuneen, sillä tavoitteita ja käsitteitä ei ole määritelty kovin tarkasti ja käytössä olevat järjestelmät ja työkalut eivät mahdollista tiedon saamista kaikista muuttujista.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET**Arviointikäynnit ja haastattelut**

Erityissuunnittelijan haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelun kumppanuusyksikkö 29.8.2023.

Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön esihaastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu 26.5.2023.

Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (2 henkilöä) haastattelu, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu 6.10.2023.

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 10.11.2023.

Sähköpostit

Kulttuurin edistäminen -palvelun erityissuunnittelija, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu 23.11.2023, 29.2.2024 ja 1.3.2024.

Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikkö, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu 6.11.2023 ja 24.1.2024.

Kulttuurin edistäminen -palvelun päällikön, kumppanuuspäällikön ja erityissuunnittelijoiden (Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuurin edistäminen -palvelu) kommentit muistioloonnokseen 28.2.2024.

Muut lähteet

Helsingin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025.

Helsingin kaupungin avustusten yleisohjeet 28.10.2019.

Helsingin kaupungin hallintosäntö 1.1.2024.

Helsingin kaupungin talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023–2025.

Helsingin kaupungin tilinpäätös 2022.

Kasvun paikka – Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia 2021.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019.

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633.

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030.

ARVIINTIMUISTIO 6.3.2024

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2023 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Tilastokeskus 1/2024. Julkisten menojen hintaindeksi kulttuuritoimelle.

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_jmhi/stat-fin_jmhi_pxt_11m5.px/.